

ავტორის სტილი დაცულია

საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის
უნივერსიტეტი

მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის ქმდების კვალიფიკაცია, წამების
ან წამების მუქარით ჩვენების მიცემის იძულებისთვის

ნანო ვაჭარაძე

ავტორეფერატი

მეცნიერ-ხელმძღვანელი: **თამარ სადრაძე**

სამართლის დოქტორი, პროფესორი

თბილისი

2024

სარჩევი

შესავალი	5
თავი I. სამოხელეო დანაშაულების შესახებ მოკლე ისტორიული ექსკურსი	10
§1.1 სამოხელეო დანაშაულები ძველ ქართულ სამართალში.....	10
§1.2 სამოხელეო დანაშაულები მსოფლიო სამართლის ისტორიაში	11
§1.3 წამების სამართლებრივი კვალიფიკაცია, რომელიც გამოიყენება მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ ჩვენების მიცემის იძულებისთვის:გერმანიის კანონმდებლობისა და პრაქტიკის ანალიზი	12
§1.4 სამოხელეო დანაშაულები მოქმედ სისხლის სამართლის კოდექსში	13
§1.4.1 სამოხელეო დანაშაულის ჩადენის ხერხი და მოტივი	14
თავი II. წამება, არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობა	14
§2.1 წამების დეფინიცია საერთაშორისო აქტებში	14
§2.2 წამების დეფინიცია ეროვნულ კანონმდებლობაში და მისი შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი კონვენციით დადგენილ განმარტებასთან	16
§2.2.1 სხვაობა წამებასა და დამამცირებელი არაადამიანურ მოპყრობას და დასჯას შორის	17
§2.3 სისასტიკის მინიმალური ზღვარი წამების დანაშულოდან მიმართებით	18
§2.4 წამება და წამების მუქარა.....	19
§2.4.1 წამების მიზანი.....	20
თავი III. განმარტების, ჩვენების ან დასკვნის მიცემის იძულება	21
§3.1 ნორმის ობიექტური შემადგენლობა.....	21
§3.2 335-ე მუხლის ჩადენის ხერხი.....	22

თავი IV. ზოგადი და სპეციალური მუხლების მნიშვნელობა სისხლის სამართალში	23
თავი V. ურთიერთმიჯნავე შემადგენლობების კვალიფიკაციის პრობლემები	24
§5.1 არასათანადო მოპყრობა და წამება	24
§ 5.2 არასათანადო მოპყრობის ამკრძალავი სპეციალური ნორმები	25
§5.3 სამოხელეო დანაშაულის ზოგადი (სსკ-ის 332-ე და 333-ე მუხლები) ნორმები	26
§5.4 სსკ-ის 335-ე და 378-ე მუხლების ურთიერთმიმართება	28
§. 5.5 144 ¹ და 335 მუხლების ურთიერთმიმართება	29
§5.6 სისხლის სამართლის კოდექსის 378-ე და 144 ¹ -144 ³ მუხლების ურთიერთმიმართება	30
§5.7 ცალკეულ დანაშაულთა ურთიერთმიმართება.....	31
თავი VI. წამება სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში.....	31
§6.1 მოკლე ისტორიული ექსკურსი	31
§6.2 სხეულის მძიმე დაზიანებები პატიმრობისას.....	32
§6.2.1 სულხან მოლაშვილის საქმე	33
თავი VII. წამების ფორმები.....	33
§7.1 ცემა, როგორც წამების და არასათანადო მოპყრობის ერთ-ერთი ფორმა.....	33
§7.2 ფსიქოლოგიური ძალადობა როგორც წამება	34
§7.2.1 ლუკა სირაძის საქმე	34
თავი VIII. სასამართლო პრაქტიკის ანალიზი	35
§8.1 საქმეები, რომლებშიც ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ ადგილი ჰქონდა წამებას	35
§8.2 ეროვნული სასამართლო პრაქტიკა	36

თავი IX. წამების/არასათანადო მოპყრობის საქმეები გამოძიება	38
§9.1 არასათანადო მოპყრობის სავარაუდო შემთხვევის გამოძიება	38
§9.2 პირთა დაცვა არასათანადო მოპყრობისგან.....	38
თავი X. სასჯელის მიზანი.....	39
თავი.XI საკანონმდებლო ნაკლოვანების აღმოფრხვრის საჭიროება.....	40
სადაო საკითხის გადაწყვეტის ალტერნატივები	40
ბიბლიოგრაფია.....	44

შესავალი

კვლევის აქტუალობა: ადამიანის უფლებების დაცვა სამართლის ქვაკუთხედს წარმოადგენს, საქართველოში ადამიანის უფლებების დაცვა ხორციელდება კონსტიტუციით ასევე საერთაშორისო კონვენციებითა და დეკლარაციებით დადგენილი სტანდარტების, პრინციპებისა და ნორმების საფუძველზე.

კონსტიტუციით მეორე თავით დაცულია:

- ადამიანის სიცოცხლის, თავისუფლების, პატივისა და ღირსება ხელშეუვალობა;

დისერტაციაში განსახილველი მუხლები კი სწორედ ადამიანის პატივისა და ღირსების შელახვას გულისხმობს.

როგორც დოგმატურად ასევე პრაქტიკულად უდიდესი მნიშვნელობა აქვს თუ, როგორ უნდა დაკვალიფიცირდეს მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის ქმედება, როდესაც იგი მიმართავს წამებას იმ მიზნით, რომ მიიღოს სასურველი ჩვენება პირისაგან იქნება ეს ბრალდებული, დაზარალებული, მოწმე თუ ექსპერტი.

ეს საკითხი საკამათოა, რადგან საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში არსებობს რამდენიმე მუხლი, რომლებიც მოიცავს ამგვარი ქმედების ნიშნებს. ისინი მოთავსებულია კოდექსის სხვადახვა თავში, მათი სანქციები კი რადიკალურად განსხვავებულია. ამდენად, ამ საკითხის გადაწყვეტას აქვს არამხოლოდ თეორიული, არამედ დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა.

ეს მუხლებია: წამება- სსკ 144¹ რომელიც მოთავსებულია ადამიანის უფლების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა თავში) და განმარტების, ჩვენების ან დასკვნის მიცემის იძულება - სსკ 335-ე მუხლი რაც მოთავსებულია სამოხელეო დანაშაულთა თავში. კერძოდ, წამების მე-2 ნაწილის „ა“ ქვ-ით დამამძიმებელ გარემოებად გათვალისწინებულია წამების ჩადენა მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის „ზ“ ქვ-ით კი ერთ-ერთ დამამძიმებელ გარემოებად გათვალისწინებულია წამება, დაკავებული ან სხვაგვარად თავისუფლებაშეზღუდული პირის მიმართ.

ამასთანავე, წამების ძირითადი შემადგენლობა არის მიზნით დაფუძნებული დელიქტი, სადაც ჩამოთვლილია სხვადასხვა მიზანი, მათ შორისაა ინფორმაციის, მტკიცებულების ან აღიარების მიღების, ასევე პირის იძულების მიზანი. ამდენად, წამების მუხლი მოიცავს ისეთ შემთხვევას, როცა:

მოხელე აწამებს პირს იმ მიზნით, რათა მისაგან მიიღოს ინფორმაცია რაიმე საკითხთან დაკავშირებით. მაგალითად, მოწმისაგან მიიღოს ინფორმაცია სისხლის სამართლის საქმესთან დაკავშირებით. წამების მიზანი ასევე შეიძლება იყოს ის, რომ მოხელემ მიიღოს რაიმე მტკიცებულება. მაგალითად, წამების შედეგად ნაწამებმა პირმა მას გამოუჩინოს ნივთიერი მტკიცებულება, რომელიც გადამალული ჰქონდა;

რაც შეეხება 335-ე მუხლს აღნიშნული მუხლის მე-2 ნაწილი გულისხმობს მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ მუქარით, მოტყუებით, შანტაჟით ან სხვა უკანონო ქმედებით პირის იძულებას მისცეს განმარტება ან ჩვენება, სიცოცხლისთვის ან ჯანმთელობისთვის საშიში ძალადობით ან ძალადობის მუქარით.

საკითხის სიმწვავე მდგომარეობს თუ რომელს უნდა მიენიჭოს უპირატესობა.

მსგავს შემთხვევებში უპირატესობა ენიჭება იმ ნორმას, რომელიც უფრო ზემდგომი ორგანოს მიერაა მიღებული. ვინაიდან მოცემულ შემთხვევაში ორივე ნორმა მიღებულია საქართველოს პარლამენტის მიერ, უპირატესობა უნდა მიენიჭოს იმ ნორმას, რომელიც უფრო ახალია. უფრო ახალი კი, როგორც უკვე აღინიშნა, არის წამების შესახებ ნორმა.

ხოლო, თუ ადგილი აქვს ნორმათა კონკურენციას ანუ ზოგადი და სპეციალური ნორმების მიმართებას, მაშინ, სსკ 16-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, უპირატესობა უნდა მიენიჭოს სპეციალურ ნორმას.

დასმული საკითხის სირთულე მდგომარეობს იმაში, რომ აღნიშნული მუხლები ნორმათა კოლიზიისა და კონკურენციის მიჯნაზეა. მათში არის ნორმათა კოლიზიის ნიშნები, რადგან ორივე შემთხვევაში სახეზეა ქმედება, რაც გამოირჩევა თავისი ხასიათით, ინტენსივობით ან ხანგრძლივობით (თუმცა ეს ფაქტი არაა აღწერილი სსკ 335-ე მუხლის დისპოზიციისაში), ამავე დროს იწვევს ან ძლიერ ფიზიკურ ტკივილს, ან ფსიქიკურ ან მორალურ ტანჯვას (არც ეს შედეგია აღწერილი 335-ე მუხლში) და ამასთანავე საშიშია ან

სიცოცხლის ან ჯანმრთელობისთვის (ეს საფრთხე, მართალია, არ არის აღწერილი წამების მუხლში, მაგრამ უმეტეს შემთხვევაში იგულისხმება). ამას ემატება ისიც, რომ ორივე შემთხვევაში მიზანიც შესაძლოა, ერთი და იგივე იყოს - აღიარების, ინფორმაციისა თუ მტკიცებულების მიღება, რისი წყაროც არის პირის მიერ მიცემული ჩვენება თუ ექსპერტის მიერ გაცემული დასკვნა.

რაც შეეხება დანაშაულის სუბიექტს, ისინი ემთხვევა ერთმანეთს სსკ 335-ე მუხლსა და წამების მე-2 ნაწილის „ა“ ქვ-ში- ეს არის მოხელე ან მასთან გათანაბრებული პირი.

ამის მიუხედავად ეს ნორმები არა კოლიზიაში, არამედ კონკურენციაშია ერთმანეთთან, რაც იმას ნიშნავს, რომ ერთ-ერთი მათგანი არის ზოგადი, ხოლო მეორე სპეციალური. ზოგადი არის წამების მუხლი, ხოლო სპეციალური სსკ 335-ე მუხლი, რადგან:

ა) წამების მუხლი არის საერთო დელიქტი, რომლის ამსრულებელია სისხლის სამართლის ყველა სუბიექტი (14 წელს მიღწეული ბრალუნარიანი პირი), ხოლო სსკ 335-ე მუხლი არის სპეციალური დელიქტი, რომლის ამსრულებელი შეიძლება იყოს მხოლოდ მოხელე ან მასთან გათანაბრებული პირი;

ბ) წამება გათვალისწინებულია წამების მუხლის ძირითად შემადგენლობაშივე (ანუ მისი პირველ ნაწილში), მაშინ როცა სსკ 335-ე მუხლის პირველ ნაწილში წამება არაა გათვალისწინებული, იგი გათვალისწინებულია მხოლოდ მის დამამძიმებელ გარემოებაში - მე-2 ნაწილში;

გ) წამების მიზანი შესაძლოა, სხვადასხვაგვარი იყოს. კერძოდ, ინფორმაციის, მტკიცებულების ან აღიარების მიღება, ასევე პირის დაშინება ან იძულება ანდა მისი დასჯა. რაც შეეხება სსკ 335-ე მუხლს, მას მხოლოდ ერთი მიზანი აქვს - ეს არის პირის იძულება, რათა მისცეს განმარტება, ჩვენება ან დასკვნა.

ამდენად, როცა მოხელე იყენებს წამებას იმ მიზნით, რათა აიძულოს მოწმე, დაზარალებული ან ბრალდებული, მისცეს განმარტება ან ჩვენება, ანდა ექსპერტმა მისცეს დასკვნა, ქმედების კვალიფიკაციისას უპირატესობა უნდა მიენიჭოს სსკ 335-ე მუხლის მე-2 ნაწილს და არა წამების დამამძიმებელ გარემოებას.

თუკი ეს ასეა, ისმის კითხვა: მამ, რა შემთხვევაში უნდა დაკვალიფიცირდეს ქმედება წამების მე-2 ნაწილით გათვალისწინებული დამამძიმებელი გარემოებით - რაც ჩადენილია მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ?

ქმედება ასეთნაირად უნდა დაკვალიფიცირდეს მაშინ, როცა წამების ჩამდენი მოხელის მიზანი არაა წამების შედეგად მოპოვებული აღიარების, ინფორმაციისა თუ მტკიცებულების სს საქმეში გამოყენება. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ეს მოხელე არ აწარმოებს გამოძიებას ან სს დევნას. იგი მიმართავს წამებას, რათა შეიტყოს ისეთი ინფორმაცია, ან ხელთ იგდოს მტკიცებულება, რაც მას აინტერესებს პირადი ან სამსახურებრივი ინტერესებიდან გამომდინარე.

საკითხის ამგვარად გადაწყვეტისას დღის წესრიგში დგება პრაქტიკული პრობლემა, რაც იმაში მდგომარეობს, რომ სსკ 335-ე მუხლის მე-2 ნაწილის სანქცია გაცილებით მსუბუქია (თავისუფლების აღკვეთა ვადით ხუთიდან ცხრა წლამდე, თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით ხუთ წლამდე), ვიდრე წამების მუხლის მე-2 ნაწილისა (თავისუფლების აღკვეთა ვადით ცხრიდან თხუთმეტ წლამდე, თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით ხუთ წლამდე).

როგორც ვხედავთ, ის, რაც წამების ამ დამამძიმებელ გარემოებაში სასჯელის მინიმუმია, სსკ 335-ე მუხლის მე-2 ნაწილით სასჯელის მაქსიმუმია, რაც არ არის სამართლიანი.

ამდენად, ჩვენს საკანონმდებლო რეალობაში შედეგად მივიღეთ ის, რომ მოხელე, რომელიც აწარმოებს გამოძიებას ან სს დევნას, პროცესის მონაწილე რომელიმე პირის წამების ჩადენის შემთხვევაში სსკ 335-ე მუხლის მე-2 ნაწილის ფარგლებში გაცილებით მსუბუქად დაისჯება, ვიდრე სხვა მოხელე, რომელიც რაიმე ინფორმაციის მისაღებად ჩადის წამებას, რაც სრულებით გაუმართლებელია.

კვლევის მიზანი: სადისერტაციო ნაშრომის მიზანია წარმოჩინდეს სსკ 144¹ და 335-ე მუხლების ურთიერთმიმართების საკითხი ასევე დაზუსტდეს სსკ 335-ე მუხლის დამამძიმებელი გარემოებები, რასაც უდიდესი მნიშვნელობა აქვს როგორც თეორიული ისე პრაქტიკული თვალსაზრისით.

კვლევის მეთოდი: სადისერტაციო ნაშრომში გამოყენებულია ისტორიული, შედარებით ისტორიული, დოგმატური, სისტემური, ლოგიკური და შედარებით-სამართლებრივი მეთოდები.

კვლევის ობიექტი: წინამდებარე დისერტაციის კვლევის ობიექტია მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის ქმედების კვალიფიკაცია, როდესაც წამება ან წამების მუქარა გამოყენებულია ჩვენების მიცემის იძულებისთვის. კვლევაში განსაკუთრებული ყურადღება 144¹ მუხლისა და 335 მუხლების დამამძიმებელ გარემოებებს, ასევე სასჯელის სახესა და ზომას ჩადენილი ქმედებისთვის. გარდა ამისა ყურადღება გამახვილდება თავად წამების დეფინიციის სახესხვაობებზე და ამავედროულად სისასტიკის მინიმალურ ზღვარზე რა შემთხვევაშიც შესაძლებელი იქნება ესა თუ ის ქმედება წამების ჭრილში განვიხილოთ. ეროვნული და სასამართლო პრაქტიკის გამოყენებით შევეცდები ლოგიკური კავშირის დამყარებასა და ლოგიკური კავშირის დასაბუთებას.

დისერტაციის თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა: მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის ქმედების კვალიფიკაცია, როდესაც წამება ან წამების მუქარა გამოყენებულია ჩვენების მიცემის იძულებისთვის ძალზედ აქტუალური სადისკუსიო საკითხია. ვფიქრობ, რომ დისერტაციაში მოყვანილი მოსაზრებები საინტერესო იქნება, როგორც სისხლის სამართლის თეორიით დაინტერესებული პირთათვის, ასევე პრაქტიკოსი იურისტებისთვისაც, ვინაიდან დასმული პრობლემა განხილულია თეორიული და პრაქტიკული თვალსაზრისით.

დისერტაციის სტრუქტურა: ნაშრომი შედგება შესავალი, ძირითადი და დასკვნითი ნაწილებისგან. კერძოდ: შესავალი ნაწილის, 11 თავის, 24 პარაგრაფის, 5 ქვეპარაგრაფის დასკვნისა და ბიბლიოგრაფიისგან.

თავი I. სამოხელეო დანაშაულების შესახებ მოკლე ისტორიული ექსკურსი

§1.1 სამოხელეო დანაშაულები ძველ ქართულ სამართალში

სახელმწიფო (საჯარო) მოხელის ინსტიტუტი ქართული რეალობისთვის უცხო არ არის. აღნიშნული ინსტიტუტი ჯერ კიდევ, ადრეულ ეტაპზე, სახელმწიფოებრივი გაერთიანების დაარსებიდანვე იღებს სათავეს. ამის ნათელი დასტურია საქართველოში პირველი პოლიტიკური გაერთიანებები დიაოხი და კოლხა. სახელმწიფოებრივმა გაერთიანებებმა დასაბამი მისცა სამოხელეო თანამდებობების გაჩენას. ძველ ქართულ სამართალში, სამოხელეო თანამდებობის პირებს ერისთავები წარმოადგენდნენ. ერისთავი ძველი ქართული სიტყვიდან მომდინარეობს - „ერი“ - ხალხი, ჯარი და „თავი“ - უფროსი, გამგებელი. სწორედ აღნიშნულ პირებს ევალებოდათ, როგორც სახელმწიფო ტერიტორიულ - ადმინისტრაციული გამგებლის ფუნქციის შეთავსება, ასევე ჯარის სარდლის ფუნქციის განხორციელებაც. დროთა განმავლობაში, მოხელის ინსტიტუტი განვითარდა და მიიღო ორგანიზებული სისტემის ფორმა. ძველი ქართველი ისტორიკოსი ლეონტი მროველის მოხედვით, ქართლის მეფე ფარნავაზმა, ჯერ კიდევ ძვ.წ III საუკუნე, ჩამოაყალიბა 8 საერისთავო და 1 სასპასპეტო. ჯერ კიდევ სახელმწიფოებრიობის ამ ადრეულ ეტაპზე, საკმაოდ მკაფიოდ ჩანს საჯარო სამსახურის როლი და მათი უფლება-მოვალეობების დანაწილების პრინციპი.

კაცობრიობის განვითარების ადრეული სტადიებიდან, მანამ სანამ სასამართლო სისტემა შეიქმნებოდა, ეს საპასუხისმგებლო საქმიანობა შეთავსებული ჰქონდათ მეფეებს, ქურუმებს, მთავრებს და სხვა მაღალი პოლიტიკური თანამდებობის პირებს. აღნიშნული ფაქტი გაკვირვებას არ იწვევს, ვინაიდან სწორედ ეს პირები წარმოადგენდნენ ავტორიტეტს მოსახლეობისთვის, შესაბამისად მათ მიერ მიღებული გადაწყვეტილება სანდო, ჭეშმარიტი და რაც მთავარია აღსრულებადი იყო მათთვის.

ბუნებრივია, ვერც ერთი სახელმწიფო ვერ იარსებებდა სათანადო მართვის გარეშე, რასაც მხოლოდ მეფე ვერ შეძლებდა. სწორედ აქედან იღებს სათავეს მოხელის ინსტიტუტის განვითარება. მოხელეების მთავარი უფლება-მოვალეობა კი მეფის ბრძანებისადმი დამორჩილება და ქვეყნის მართვაში დახმარება გახლდათ.

საქართველოს 1999 წლის სისხლის სამართლი კოდექსი ითვალისწინებდა პასუხისმგებლობას სამოხელეო დანაშაულებისთვის, განხვავებით საბჭოთა კავშირის სისხლის სამართლის კოდექსის მე-7-ე თავისა საქართველოს სისხლის სამართლის 39-ე თავში გაერთიანებულ დანაშაულთა რიცხვი საგრძნობლად გაიზარდა, სხვა მრავალ დანაშაულთან ერთად კანონმდებელმა ცალკე დანაშაულად განსახლვრა ჩვენების ან დასკვნის მიცემის იძულება. ხოლო აღნიშნული დანაშაულის ჩამდენ პირს პასუხისმგებლობის სახედ და ზომად დაუწესა თავისუფლების აღკვეთა ვადით 3- წლამდე. ხოლო იგივე ქმედების ჩადენა ძალადობით, აბუჩად აგდებითა და წამებით თავისუფლების აღკვეთა ვადით 2-დან 8 წლამდე.

2005 წელს განხორციელებული საკანონმდებლო ცვლილების შედეგად 335-ე მუხლის დამამძიმებელი გარემოება შეიცვალა, კერძოდ ამოღებული იქნა მეორე ნაწილის ბ) ქვეპუნქტი, რომელიც წამებას ითვალისწინებდა. პარალელურად სისხლის სამართლის კოდექსში გაჩნდა ახალი მუხლი, კერძოდ 144¹, რომელიც ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას წამებისთვის. ხოლო მის დამამძიმებელ გარემოებად გაჩნდა ჩანაწერი იგივე ქმედება ჩადენილი: ა) მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ.

§1.2 სამოხელეო დანაშაულები მსოფლიო სამართლის ისტორიაში

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ სამოხელეო დანაშაულები, მასთან დაკავშირებული კანონები და სასჯელები იცვლებოდა უძველესი ცივილიზაციების პერიოდებსა და რეგიონებში.

რომის სამართალი საილუსტრაციოდ ერთ-ერთი კარგი მაგალითია, რადგან უძველესი სამართლის ძეგლებიდან, სწორედ ის გახდა ფუძემდებელი სხვა ევროპული ქვეყნებისთვის სამართლის სისტემებისა.

რომის სამართალში არსებობდა სიტყვა Crimina – რომლითაც გამოხატავდნენ სახელმწიფოს წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულებს. თავად სიტყვა, ოთხ კატეგორიად იყოფოდა. ოთხივე მათგანის განხილვა, საკვლევი თემის მიზნებიდან გამომდინარე არ არის უპრიანი, შესაბამისად მხოლოდ პირველი კატეგორიით შემოვიფარგლები. სწორედ პირველ კატეგორიაში შედიოდა: „შეიარაღებული აჯანყების მოწყობა, ღალატი, ხაზინის გაქურდვა,

მექრთამეობა, არჩევნების გაყალბება, იმპერატორის მიერ აკრძალულ კავშირებში მონაწილეობა, ყალბი ფულის დამზადება, წონისა და ზომის ერთეულების გაყალბება და სხვა“.

ძველ ინდოეთში მოხელეები იცავდნენ მაღალ მორალურ და ეთიკურ სტანდარტებს. ძველ ინდოეთში მოხელეების დანაშაულები მოიცავდა კორუფციას, ძალაუფლების ბოროტად გამოყენებას, გაფლანგვასა და ქრთამის აღებას. ასეთი დანაშაულისთვის სასჯელი იცვლებოდა სიმძიმისა და კონტექსტის მიხედვით, ასევე, დამნაშავედ ცნობილ ოფიციალურ პირებს (მოხელეებს) შეიძლება დაეკისრებოდა ჯარიმა, თანამდებობიდან გადაყენება ან სხვა სასჯელი.

ეს მცირე ისტორიულ-სამართლებრივი ანალიზიც ნათელ სურათს იძლევა, თუ რაოდენ დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სახელმწიფოს განვითარების ადრეული ეტაპებიდან, მოხელეთა მიერ ჩადენილი დანაშაულების აღკვეთასა და სწორი სამართლებრივი პოლიტიკის შემუშავებას. თუმცა, აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ სამართლის ადრეული და ფეოდალური ეპოქის ძეგლები სამოხელეო დანაშაულებს, სახელმწიფოს წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულად მიიჩნევდა, რაც თავის მხრივ ასოცირდებოდა: ღალატთან, ქრთამის აღებასთან, ამბოხთან, სამსახურეობრივი უფლებამოსილების გადამეტებასთან და სხვა.

§1.3 წამების სამართლებრივი კვალიფიკაცია, რომელიც გამოიყენება მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ ჩვენების მიცემის იძულებისთვის: გერმანიის კანონმდებლობისა და პრაქტიკის ანალიზი

წამება, განსაკუთრებით კი მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ განმარტების, ჩვენების ან ინფორმაციის მისაღებად, ადამიანის უფლებების მძიმე დარღვევაა. აღნიშნული ქმედების კვალიფიკაციის პრობლემები კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს, მის მნიშვნელობასა და იმ ზღვარს, რაც ეროვნული უსაფრთხოებასა და ადამიანის ღირსების დაცვას შორის გადის. ქართული საკანონმდებლო რეალობის პარალელურად, არანაკლებ მნიშვნელოვანია მიმოვიხილოთ, თუ როგორ რეგულირდება მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ ჩვენების ან განმარტების მიღების საკითხი

გერმანიაში. საკანონმდებლო ჩარჩოს, სამართლებრივი პრაქტიკისა და სამეცნიერო ლიტერატურის მიმოხილვით ნათელი გახდება თუ როგორ ამახვილებს გერმანია ყურადღებას ამ სერიოზულ ქმედებაზე.

გერმანიაში წამება მკაცრადაა აკრძალული, როგორც ქვეყნის კონსტიტუციით, ასევე ნორმატიული და საერთაშორისო აქტებით.

გერმანიის სისხლის სამართლის კოდექსში არსებობს არაერთი მუხლი, რომელიც წამების წინააღმდეგ, დებულებებს შეიცავენ. კოდექსის 136 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი კრძალავს იძულების მეთოდების გამოყენებას დაკითხვის დროს. კერძოდ, ნებისმიერი პირი რომელიც მიმართავს ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური იძულებითი ხასიათის ქმედებას, ჩვენების ან ინფორმაციის მისაღებად, ექვემდებარება დასჯას. ეს დებულება უზრუნველყოფს, რომ წამება ან არაადამიანური მოპყრობა ჩვენების ან ინფორმაციის მისაღებად, მკაცრად აკრძალული და დასჯადია.

§1.4 სამოხელეო დანაშაულები მოქმედ სისხლის სამართლის კოდექსში

სამოხელეო დანაშაულები, როგორც წესი მიმართულია სახელმწიფოს ნორმალური ფუნქციონირების ხელშესაშლელად.

სამოხელეო დანაშაულისგან სისხლისამართლებრივი დაცვის ობიექტი საქართველოს კონსტიტუციით გათვალისწინებული კონსტიტუციური წყობილებისა და საჯარო სამართლის სფეროში წარმოშობილი საზოგადოებრივი ურთიერთობებია, რომელიც სახელმწიფო აპარატისა და მისი ცალკეული რგოლების გამართულ ფუნქციონირებას განაპირობებს. სახელმწიფო აპარატის ცნების ქვეშ ერთიანდება სახელმწიფოს ყველა ის მექანიზმი, მათ შორის სახელმწიფო ხელისუფლებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები.

ნებისმიერი სამოხელეო დანაშაული, მიმართულია სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების ნორმალური ფუნქციონირების ხელშესაშლელად და მისი ავტორიტეტის გასანადგურებლად. ის ამავდროულად ხელს უშლის საზოგადოების უფლებების რეალიზებასა და საფრთხეს უქმნის სახელმწიფოს ლეგიტიმურ ინტერესებს.

სამოხელეო დანაშაულის ამსრულებელი, როგორც წესი სპეციალურია.

სამოხელეო დანაშაულის თავისებურებას სწორედ მისი ამსრულებელი წარმოადგენს, სწორედ ამიტომ განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება მის სწორ განსაზღვრას. როგორც წესი სამოხელეო დანაშაულის სუბიექტი სპეციალურია, ის შეიძლება იყოს მხოლოდ მოხელე, მასთან გათანაბრებული პირი, ან სახელმწიფო პოლიტიკური თანამდებობის პირი.

§1.4.1 სამოხელეო დანაშაულის ჩადენის ხერხი და მოტივი

მოხელეებად, გარდა თანამდებობის პირებისა საზოგადოება ხშირად განიხილავს, სამართალდამცავი უწყებების წარმომადგენლებს, როგორებიც არიან გამომძიებლები და პროკურორები. აღნიშნული პირები საზოგადოების წარმოდგენით დაუღალავად მუშაობენ კანონისა და საზოგადოების დაცვაზე.

თუმცა, რეალობა ყოველთვის არ შეესაბამება ამ იდეალიზებულ სურათს. მოხელეების გადაცდომის შემთხვევებმა, დაწყებული მტკიცებულებების გაყალბებიდან დამთავრებული პირის იძულებამდე მისცეს ჩვენება ან დასკვნა, შელახა ძალოვანი უწყებებისა და იურისპრუდენციაში მოღვაწე სხვა აქტორების რეპუტაცია. ამგვარი გადაცდომის გამომწვევი მოტივების გაგება გადაამწყვეტია ეფექტური პრევენციული ღონისძიებების განსახორციელებლად და მართლმსაჯულების სისტემის მიმართ საზოგადოების ნდობის შესანარჩუნებლად. ქვემოთ განხილულია მოტივები, რომლებიც შეიძლება ეფუძნებოდეს თანამდებობის პირების მიერ დანაშაულის ჩადენას.

თავი II. წამება, არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობა

§2.1 წამების დეფინიცია საერთაშორისო აქტებში

დემოკრატიულ სახელმწიფოში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება წამების აკრძალვას, როგორც ადამიანის ფუნდამენტური უფლების დაცვის მყარ გარანტს. „წამების აკრძალვა“, აღნიშნული ტერმინი გამოყენებულია,

როგორც ეროვნულ კანონმდებლობაში, ასევე ადამიანის უფლებათა არაერთ საერთაშორისო და ჰუმანიტარულ ხელშეკრულებაში, კერძოდ:

- ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია (მე-5 მუხლი);
- ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია (მე-3 მუხლი);
- სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტი (მე-7 მუხლი);
- წამების და სხვა სასტიკი, არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობისა და სასჯელის საწინააღმდეგო გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის 1994 წლის კონვენცია;
- და სხვა.

ეროვნულ კანონმდებლობაში აღნიშნული დებულება განმტკიცებულია საქართველოს კონსტიტუციის მე-9 მუხლით, ხოლო საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 144¹ მუხლით.

მიუხედავად აღნიშნული ტერმინის საყოველთაოობისა, საკმაოდ საკამათოა ქმედების ზუსტი დეფინიცია, რაც პრობლემას წარმოშობს წამების საქმეთა სათანადო კვალიფიკაციის მინიჭების პროცესში. პრობლემის არსებობაზე მიუთითებს ეროვნული სასამართლოების წინაშე სისხლის სამართლის კოდექსის აღნიშნული მუხლებით განხილული საქმეების სიმწირეც.

უნდა აღინიშნოს, რომ ადამიანის უფლება, არ დაექვემდებაროს წამებას ან სასტიკ, არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას, აბსოლიტური ხასიათისაა და მისი შეზღუდვა დაუშვებელია რაიმე საზოგადოებრივი აუცილებლობით ან სახელმწიფო ინტერესების დასაცავად. მაგალითად, ასეთია პირადი ცხოვრების ხელშეუხლებლობის უფლება, აზრის თავისუფლება, თავისუფალი მიმოსვლის უფლება, პიროვნული განვითარების უფლება, შეკრებისა და გაერთიანების უფლება და სხვა.

ამასთანავე, წამებად ვერ დაკვალიფირდება ის ქმედება, რომელიც თავად ამ პირის სიცოცხლისა თუ ჯანმრთელობის დასაცავადაა ჩადენილი.

ნებისმიერი უხეში მოპყრობა არ არის წამება. იმისათვის, რომ ქმედება წამებად დაკვალიფიცირდეს აუცილებელია არსებობდეს სისასტიკის გარკვეული ხარისხი. მიყენებული ტანჯვის სისასტიკე ან ინტენსიურობა შესაძლოა შეფასდეს შემდეგ ფაქტორებზე მითითებით:

- მოპყრობის ხანგრძლივობა;
- ფიზიკური და სულიერი შედეგები;

- მსხვერპლის სქესი, ასაკი და ჯანმრთელობის მდგომარეობა;
- აღსრულების ხასიათი და მეთოდი.

§2.2 წამების დეფინიცია ეროვნულ კანონმდებლობაში და მისი შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი კონვენციით დადგენილ განმარტებასთან

წამება აქტუალურ საკითხად რჩება ადამიანის უფლებათა დაცვასთან დაკავშირებულ ნებისმიერ დისკუსიაში. ხოლო, მისი სწორი სამართლებრივი განმარტება გადამწყვეტ როლს თამაშობს ამგვარი ქმედების პრევენციასა და სისხლისსამართლებრივ დევნაში.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 144¹ მუხლი იძლევა წამების დეფინიციას, რომლის მიხედვითაც: „წამება, ე.ი პირის, მისი ახლო ნათესავის ან მასზე მატერიალურად ან სხვაგვარად დამოკიდებული პირისათვის ისეთი პირობების შექმნა ან ისეთი მოპყრობა, რომელიც თავისი ხასიათით, ინტენსივობით ან ხანგრძლივობით იწვევს ძლიერ ფიზიკურ ტკივილს ან ფსიქოლოგიურ მორალურ ტანჯვას და რომლის მიზანია ინფორმაციის მტკიცებულების ან აღიარების მიღება, პირის დაშინება ან იძულება, ანდა პირის დასჯა მის ან მესამე პირის მიერ ჩადენილი ან სავარაუდოდ ჩადენილი ქმედებისთვის“.

ეროვნულ კანონმდებლობაში დამკვიდრებული წამების დეფინიციიდან ირკვევა, რომ:

- განზრახ უნდა იყოს მიყენებული;
- „ძლიერი ტკივილი ან ტანჯვა“ ადგენს მკაფიო ზღვარს სისატიკის მინიმალური სტანდარტის დასადგენად;
- მიზანი, რაც მკაფიოდაა ჩამოყალიბებული: ინფორმაციის ან მტკიცებულების მოპოვება, დასჯა ან დაშინება.

ეს ფაქტორები მნიშვნელოვანია, რადგან ხაზს უსვამს წამების მოტივს, რაც უზრუნველყოფს სწორი სამართლებრივი შეფასების შესაძლებლობას.

გარდა ამისა დეფინიციაში არსებული ფსიქიკური ან ფსიქოლოგიური ძალადობის მითითება, გადამწყვეტ როლს თამაშობს წამების ქმედების ამოცნობაში, ვინაიდან ხშირ შემთხვევაში ფსიქოლოგიური ძალადობა შეუმჩნეველი ხდება.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში არსებული დებულება თითქმის იდენტურია გაეროს წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობისა და სასჯელის წინააღმდეგ 1984 წლის კონვენციის პირველ მუხლისა.

§2.2.1 სხვაობა წამებასა და დამამცირებელი არაადამიანურ მოპყრობას და დასჯას შორის

წამება უხეშად ხელყოფს ადამიანის ფიზიკურ და გონებრივ ხელშეუხებლობას. აღნიშნული დანაშაული სათავეს ჯერ კიდევ შორეულ წარსულში იღებს და თანამედროვეობაშიც საკმაოდ ხშირად გვხვდება. წამების დანაშაულის თავიდან ასაცილებლად, საკმაოდ გაფართოვდა თვითონ სიტყვის ცნება და ფარგლები. წლების განმავლობაში წამებად ითვლებოდა, ფიზიკური და ფსიქოლოგიური შეურაცხყოფა, მუქარა თუ სხვა კანონსაწინააღმდეგო შემადგენლობის მრავალი ფაქტი. კონვენციისა თუ ეროვნული კანონმდებლობის სხვადასხვა მუხლში გვხვდება სასტიკი მოპყრობის ქმედებები, რომელთა კულმინაციასა და განსაკუთრებით მძიმე ფორმას, ბუნებრივია წამება წარმოადგენს. თავად წამება, ეს არის არაადამიანური მოპყრობის განსაკუთრებით მძიმე შემთხვევა, რომელიც თავისთავად კვალიფიცირდება, უფრო მძიმე მუხლითა და სასჯელით, ვიდრე დამამცირებელი ან ღირსების შემლახველი მოპყრობა. თუმცა ფაქტია, რომ ყველა საერთაშორისო და ეროვნული დოკუმენტი კრძალავს ადამიანის ღირსების შელახვის ნებისმიერ ფორმას. მიუხედავად იმისა, რომ ევროპული კონვენცია არ შეიცავს სიტყვას „სასტიკი“, ქმედება, რომელიც განსაკუთრებული სისასტიკითაა ჩადენილი აუცილებლად ექცევა, არაადამიანური ან ღირსების შემლახავი მოპყრობის ქვეშ.

მიუხედავად წამებისა და არაადამიანური მოპყრობის მსგავსებისა, მათ შორის განსხვავების საპოვნელად უნდა დავაზუსტოთ შემდეგი ფაქტორები:

1. ტანჯვის სიმძიმე

წამება გულისხმობს ძლიერ ტკივილს ან განზრახ მიყენებულ ტანჯვას. ის ხასიათდება მნიშვნელოვანი და ღრმა გავლენის დატოვებით მსხვერპლის ფსიქიკურ ან ფსიქოლოგიურ მდგომარეობაზე.

მიუხედავად იმისა, რომ არაადამიანური მოპყრობა იწვევს ტანჯვას, არ აღწევს სისასტიკის იმ ზღვარს, რაც ქმედების წამებად მიჩნევისთვისაა

საჭირო. შესაძლოა არაადამიანურმა მოპყრობამაც გამოიწვიოს ფსიქოლოგიური ან ფიზიკური ზიანი, თუმცა არ შეიძლება გამოიწვიოს იმავე დონის სტრესი.

2. განზრახვა და მიზანი

წამება, როგორც წესი, ხორციელდება კონკრეტული განზრახვით, როგორცაა ინფორმაციის მოპოვება, დასჯა ან დაშინება. წამების განხორციელება ხშირად დაკავშირებულია სახელმწიფო მოხელეებთან ან სისტემატიურ ძალადობასთან.

არაადამიანური მოპყრობა შეიძლება განხორციელდეს იმავე განზრახვის ან მიზნის გარეშე. პირი შეიძლება დაექვემდებაროს იმავე მოპყრობას, რაც მიუხედავად იმისა, რომ სასტიკია არ გააჩნია განსაზღვრული მიზანი.

3. სამართლებრივი ჩარჩო

საერთაშორისო სამართლის მიხედვით, წამება ცალსახადაა აკრძალული ისეთი საერთაშორისო ხელშეკრულებებით, როგორცაა წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან ღირსების შემლახავი მოპყრობისა და დასჯის წინააღმდეგ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის 1984 წლის კონვენცია, რომლის დეფინიციაც გულისხმობს განზრახვისა და ძლიერი ტკივილის მიყენების მოთხოვნას. არაადამიანური მოპყრობა ასევე აკრძალულია საერთაშორისო კანონმდებლობით, მაგრამ წამებისგან განსხვავებით მოკლებულია ზუსტ იურიდიულ დეფინიციას.

§2.3 სისასტიკის მინიმალური ზღვარი წამების დანაშულთან მიმართებით

ქმედების წამებად კვალიფიკაციისათვის გადამწყვეტ როლს თამაშობს სისასტიკის ცნების განსაზღვრა. ტერმინი „სისასტიკე“ წამების კონტექსტში გულისხმობს, რომ ქმედება უნდა იყოს მიზანმიმართული, მძიმე და განზრახი ხასიათის, რაც მსხვერპლში იწვევს ძლიერ ფიზიკურ თუ მორალურ ტანჯვას. საერთაშორისო სამართლის ნორმებით, ასევე დადგინდა, რომ მიყენებული ტანჯვის ინტენსივობა- იქნება ეს ფიზიკური დაზიანების თუ ფსიქოლოგიური ზიანის მიყენების სახით, არის წამების ქმედების მაკვალიფიცირებელი გარემოება. იმისათვის, რომ ქმედებამ მიაღწიოს წამებისათვის საჭირო სისასტიკის ზღვარს, ის უნდა აღემატებოდეს ტკივილით მიყენებულ უზრალო დისკომფორტს ან არაადამიანურ

მოპყრობას და გულისხმობდეს ტანჯვას, რომელიც საკმარისად ღრმა ადამიანის ღირსების შელახვისთვის.

აღსანიშნავია, რომ ყველა სახის უხეში მოპყრობა არ განიხილება წამებად. ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ საქმეში სელჩუკი და ასკერი თურქეთის წინააღმდეგ მოცემული განმარტებით, სისასტიკის მინიმალური ზღვრის შეფასება შეფარდებითია: იგი დამოკიდებულია საქმის ყველა გარემოებაზე, უფრო კონკრეტულად, მიყენებული ტანჯვის სისასტიკე ან ინტენსიურობა შესაძლოა შეფასდეს შემდეგ ფაქტორებზე მითითებით:

- მოპყრობის ხანგრძლივობა;
- ფიზიკური და სულიერი შედეგები;
- მსხვერპლისქესი, ასაკი და ჯანმრთელობის მდგომარეობა;
- აღსრულების ხასიათი და მეთოდი.

ევროპულმა სასამართლომ ასევე განმარტა, რომ ის რაც ერთ შემთხვევაში მიჩნეულია არასათანადო მოპყრობად, ასევე ცვალებადი ყოს სხვადასხვა ადგილებში.

§2.4 წამება და წამების მუქარა

სისხლის სამართლის კოდექსის 144¹-ე მუხლის მიხედვით, წამება არის პირის ან მისი ახლო ნათესავის, ასევე მასზე მატერიალურად თუ სხვაგვარად დამოკიდებული პირისთვის ისეთი პირობების შექმნა ან ისეთი მოპყრობა, რომელიც თავისი ხასიათით, ინტენსივობით ან ხანგრძლივობით იწვევს ძლიერ ფიზიკურ ტკივილს, ფსიქიკურ ან მორალურ ტანჯვას. წამების საკანონმდებლო შემადგენლობა თანხვედრაშია გაეროს და სხვა საერთაშორისო კონვენციებით განსაზღვრულ წამების დისპოზიციასთან, თუმცა სახელმწიფოს მიერ არჩეული მიდგომით, ქმედების ჩამდენ პირთა წრე არ შემოიფარგლება მხოლოდ საჯარო მოხელეებით თუ ოფიციალური თანამდებობის პირთა ვიწრო ჩამონათვალით. ის მოიცავს სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის ასაკს მიღწეულ ნებისმიერ შერაცხად სუბიექტს და ამგვარად, საერთაშორისო კანონმდებლობით ადამიანის ღირსების დაცვისკენ მიმართულ მოთხოვნებზე მაღალ სტანდარტს აწესებს.

მოქმედი კანონის მიხედვით, პირის წამება უნდა ხდებოდეს სპეციალური მიზნით, რაც ასევე განსაზღვრულია ნორმის დისპოზიციით: ქმედებას საფუძვლად უნდა ედოს ინფორმაციის, მტკიცებულების ან აღიარების მიღება, პირის დაშინება ან იძულება, პირის დასჯა მისი ან მესამე პირის მიერ ჩადენილი ან სავარაუდოდ ჩადენილი ქმედებისთვის.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 144²-ე მუხლით, წამებასთან ერთად კრიმინალიზებულია წამების მუქარა, რაც დღეის მდგომარეობით შემდეგნაირადაა ფორმულირებული: „ამ კოდექსის 144¹ მუხლში აღნიშნული პირობების შექმნის, მოპყრობის ან დასჯის მუქარა, განხორციელებული იმავე მიზნით, თუ ეს მუქარა რეალური და იმწუთითერია.

§2.4.1 წამების მიზანი

ტერმინი „წამება“ უმეტეს შემთხვევაში გამოიყენება იმ არაადამიანური მოპყრობის გამოსახატად, რომელიც ხასიათდება გარკვეული მიზნით, რადგან სუბიექტური მხრივ წამებისათვის აუცილებელია სპეციალური მიზნის არსებობა. ეს მიზანი შეიძლება იყოს: ინფორმაციის აღიარების მოპოვება, პირის დაშინება, იძულება ან დასჯა, მის მიერ ან მესამე პირის მიერ ჩადენილი ქმედების ან სავარაუდოდ ჩადენილი ქმედების. დანაშაულის მოტივს არ აქვს მაკვალიფიცირებელი მნიშვნელობა. გარდა ამისა, დანაშაულის მიზანი შესაძლოა იყოს პირის დაშინება. წამება მოქმედებს როგორც დაშინების ინსტრუმენტი, ქმნის შიშის კლიმატს. ადამიანებს მუქარით ან წამების მიყენების შიშით, შეუძლიათ უსიტყვო მორჩილება გამოუცხადონ ნებისმიერ პირს.

დამნაშავის ერთ-ერთი მიზანი ასევე შეიძლება იყოს პირის იძულება. იძულებაში შეიძლება ვიგულისხმოთ დაზარალებული პირის მიმართ მოთხოვნა, შეასრულოს ან არ შეასრულოს რაიმე მოქმედება. აქვე გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ამგვარი იძულება განსხვავდება სსკ-ის 150-ე მუხლის ქმედებისგან, ვინაიდან მოცემულ შემთხვევაში ძლიერი ფიზიკური ტკივილი ან მორალური თუ ფსიქიკური ტანჯვა.

თავი III. განმარტების, ჩვენების ან დასკვნის მიცემის იძულება

საერთაშორისო სამართლის ნორმებით ჩვენების ან დასკვნის მიცემის იძულება ერთ-ერთ მძიმე დანაშაულად ითვლება. საგამოძიებო მოქმედებების წარმოებისას აკრძალულია ჩვენების მიმცემთათვის ფიზიკური ან მორალური ტანჯვის მიყენება.

გაეროს კონვენცია წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობის წინააღმდეგ, მე-11 მუხლით განსაზღვრულია დაკითხვის დროს წამების დაუშვებლობა.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში არსებობს 335-ე მუხლი, რომელიც დასჯადად აცხადებს მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ განმარტების, ჩვენების ან დასკვნის მიცემის იძულებას.

აღნიშნული ნორმა ორი ნაწილისაგან შედგება, პირველი ნაწილი დასჯადად აცხადებს: მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ მოყტუებით, შანტაჟით, მუქარით თუ სხვა ხერხის გამოყენებით განმარტების ან ჩვენების მიცემის იძულებას. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილი კი დასჯადად აცხადებს იმავე ქმედებას ჩადენილს სიცოცხლისათვის ან ჯანმრთელობისათვის საშიში ძალადობით.

§3.1 ნორმის ობიექტური შემადგენლობა

335-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ობიექტია ხელისუფლების ორგანოების ნორმალური საქმიანობა, რომელიც ხელყოფილია მოხელის უკანონო მოქმედებით. ამ დანაშაულის დამატებით ობიექტს წარმოადგენს ადამიანისა და მოქალაქის კანონიერი ინტერესი.

ობიექტური მხრივ დანაშაული გამოიხატება განმარტების, ჩვენებისა და დასკვნის მიცემის იძულებაში. კანონშივეა მითითებული მათი ჩადენის ხერხი – მუქარა, მოტყუება, შანტაჟი ან სხვა უკანონო ქმედება. დანაშაული დამთავრებულია ჩვენების მიმცემის მიმართ მუქარის ან სხვა უკანონო მოქმედების გამოყენების მომენტიდან, მნიშვნელობა არა აქვს მიიღო თუ არა დამნაშავემ მისთვის სასურველი ჩვენება, ამიტომ იგი ფორმალურ შემადგენლობათა რიცხვს მიეკუთვნება.

335-ე მუხლით გათვალისწინებულ დანაშაულში დაზარალებულად გვევლინებიან ბრალდებული, დაზარალებული, მოწმე, ექსპერტი, რომლებზეც ხორციელდება იძულება ჩვენების ან დასკვნის მისაღებად.

ამ დანაშაულის შემადგენლობა სახეზეა არა მარტო მაშინ, როდესაც პირს აიძულებენ მისცეს ცრუ ჩვენება, არამედ მაშინაც, როდესაც იძულებით ხდება მისგან ჭეშმარიტი ჩვენების მიღება. ასევე არა აქვს მნიშვნელობა, ეს ჩვენება ბრალდების მხარისთვისაა სასარგებლო, თუ დაცვის მხარისათვის, თუმცა ისიც უნდა ითქვას, რომ როგორც წესი, გამოძიების მხრიდან დაცვის მხარისათვის სასარგებლო ჩვენების ან დასკვნის მიცემის იძულებას პრაქტიკულად თითქმის არასდროს აქვს ადგილი.

§3.2 335-ე მუხლის ჩადენის ხერხი

ქმედების ობიექტური მხარე გამოიხატება განმარტების, ჩვენების, დასკვნის მიცემის იძულებაში, დანაშაულის ჩადენის ხერხს კანონმდებელი თავად განსაზღვრავს და ეს შეიძლება იყოს მუქარა, მოტყუება, შანტაჟი, ან/და სხვა უკანონო მეთოდი.

ფართო გაგებით იძულება მოიცავს ჩვენების ჩამორთმევის ყველა უკანონო მეთოდს, რაც არღვევს ჩვენების მიცემის ნებაყოფლობას, როდესაც პირის ნება დათრგუნულია, მისი ჩვენება შეიძლება აღარც იყოს ჭეშმარიტი, დამახინჯდეს საქმის ფაქტობრივი გარემოებები, ადგილი ჰქონდეს ცრუ ჩვენების მიცემას და სხვა.

კონკრეტულად რა იგულისხმება სიცოცხლისათვის ან ჯანმრთელობისათვის საშიშ ძალადობაში?

აღნიშნულ ძალადობაში შეიძლება იგულისხმებოდეს სიგარეტის სხეულზე დაწვა, ფრჩხილების დაძრობა, სხეულის დასერვა და სხვა მრავალი ქმედება, რომელიც შესაძლოა დაკავშირებული იყოს, როგორც ჯანმრთელობის მოსპობასთან ასევე, სიკვდილთან. აღსანიშნავია, რომ შედეგის დადგომა არ არის სავალდებულო ქმედების დამამძიმებელი გარემოებით დასაკვალიფიცირებლად.

ძალადობის მუქარა, რაც საშიშია სიცოცხლისა ან ჯანმრთელობისათვის, გულისხმობს ზემოთგანხილული ქმედებების ჩადენის მუქარას, რაც შესაძლოა გამოიხატოს- სიტყვიერად, ისე კონკლუდენტური ქმედებით.

თავი IV. ზოგადი და სპეციალური მუხლების მნიშვნელობა სისხლის სამართალში

საქართველოს კანონმდებლობის მაგალითზე და დისერტაციაში დასმული საკითხიდან გამომდინარე შეგვიძლია განვიხილოთ სსკ-ის 144¹ მუხლისა და სსკ-ის 335 მუხლის საკითხი, როგორც ზოგადი და სპეციალური მუხლების ურთიერთმიმართება.

ა) სსკ-ის 144¹ მუხლის ამსრულებელია სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის ასაკს მიღწეული ნებისმიერი შერაცხადი პირი, ხოლო 335-ე მუხლის მხოლოდ მოხელე/მასთან გათანაბრებული პირი;

ბ) წამების ქმედება გათვალისწინებულია წამების დისპოზიციის პირველივე ნაწილში მაშინ როცა სსკ-ის 335-ე მუხლის შემთხვევაში, მხოლოდ დამამძიმებელ გარემოებაშია გათვალისწინებული;

გ) წამების მიზანი შესაძლოა იყოს: ინფორმაციის, მტკიცებულების ან აღიარების მიღება, ასევე პირის დაშინება, იძულება ან დასჯა. სსკ-ის 335-ე მუხლის მიზანი კი, მხოლოდ პირის იძულება - მისცეს განმარტება, ჩვენება ან დასკვნა.

სსკ-ის 335-ე მუხლის მე-2 ნაწილი არის იძულების კერძო შემთხვევა, რადგანაც დაკონკრეტებულია, როგორც დამნაშავეს ქმედება, ასევე მიზანიც. ასევე, როგორც აღნიშნა სსკ-ის 335-ე მუხლის დისპოზიცია ითვალისწინებს სპეციალურ ამსრულებელს, განსხვავებით სსკ-ის 144¹ მუხლისა, რომლის ამსრულებელიც საერთოა. შესაბამისად ქმედების კვალიფიკაციისთვის უპირატესობა უნდა მიენიჭოს სპეციალურ ნორმას.

წამება ჩადენილი დამნაშავესათვის წინასწარი შეცნობით ორსული ქალის, არასრულწლოვანის, დაკავებული ან სხვაგვარად თავისუფლებაშეზღუდული, უმწეო მდგომარეობაში ან სხვაგვარად დამოკიდებული პირის მიმართ („ზ“ ქვეპუნქტი). აღნიშნული ქვეპუნქტი, სხვა მრავალ ჩამონათვალთან ერთად, ითვალისწინებს დაკავებული ან სხვაგვარად თავისუფლებაშეზღუდული პირის წამებას. ხოლო წამება თავის მხრივ გულისხმობს სპეციალური მიზნის არსებობას. მათ შორის მტკიცებულების ან აღიარების მოპოვებას. ამასთან სსკ-ის 144¹ მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტი ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას მოხელისა და მასთან გათანაბრებული პირისათვის.

თავი V. ურთიერთმომიჯნავე შემადგენლობების კვალიფიკაციის პრობლემები

§5.1 არასათანადო მოპყრობა და წამება

სამართალწარმოების პროცესში, არასათანადო მოპყრობის ფაქტების ზუსტი იდენტიფიცირებას, განსაკუთრებული როლი ენიჭება ქმედების სწორი კვალიფიკაციისთვის. პრაქტიკული ხარვეზების თავიდან ასაცილებლად საჭიროა, როგორც არასათანადო მოპყრობის ფაქტის ზუსტი დადგენა, ასევე მისი გარჩევა ურთიერთმომიჯნავე შემადგენლობებისაგან.

ქართულ კანონმდებლობაში არსებული არასათანადო მოპყრობის სპეციალური მუხლებით გათვალისწინებული ქმედებები მნიშვნელოვნად განსხვავდება სამოხელეო დანაშაულის ზოგადი ნორმებით განსაზღვრული დანაშაულებისაგან, კერძოდ:

- ძალადობით;
- იარაღის გამოყენებით;
- დაზარალებულის პირადი ღირსების შეურაცხყოფით;
- სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტებით;
- სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებით.

მიუხედავად არსებული განსხვავებებისა, მათ შორის არაერთი მსგავსების პოვნაა შესაძლებელი.

არასათანადო მოპყრობაზე საუბრისას, საჭიროა ეროვნულ კანონმდებლობაში არსებული ნორმების მიმოხილვა და მათი შესაბამისობის დადგენა საერთაშორისო კანონმდებლობასთან თუ სასამართლო პრაქტიკასთან.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, არასათანადო მოპყრობისა და წამების ქმედების განსხვავების დადგენის უნივერსალური სტანდარტი არ არსებობს. თუმცა დადგენილი პრაქტიკით, ქმედების მე-3 მუხლში მოსახვედრად სისასტიკის მინიმალური სტანდარტი უნდა დააკმაყოფილოს. ბუნებრივია სისასტიკის დასადგენად გასათვალისწინებელია არაერთი გარემოების გათვალისწინება-

მოპყრობის ხანგრძლივობა, ფორმა, მსხვერპლის ასაკი/სქესი, ჯანმრთელობის მდგომარეობა და სხვა.

§ 5.2 არასათანადო მოპყრობის ამკრძალავი სპეციალური ნორმები

გაეროს და ევროპის საბჭოს კონვენციებით და ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლით აკრძალულია შემდეგი ქმედები - წამებას, არაადამიანურ და დამამცირებელ მოპყრობა.

ეროვნული კანონმდებლობაში, კერძოდ სისხლის სამართლის კოდექსში გათვალისწინებულია მსგავსი შინაარსის ნორმები. აღნიშნული ნორმებია: 144¹ (წამება), 144² (წამების მუქარა) და 144³ (დამამცირებელი ან არაადამიანური მოპყრობა), რომლებიც ისინი მოთავსებულია ადამიანის უფლებების და თავისუფლებების წინააღმდეგ ჩადენილ დანაშაულთა თავში.

თითოეული მუხლით აკრძალული ქმედების ჩადენის შმთხვევაში შედეგი საკმაოდ მძიმეა,კერძოდ: ფიზიკური, ფსიქიკური ტკივილი ან ფსიქიკურ ან მორალურ ტანჯვა.

იურიდიულ ლიტერატურაში დამკვიდრებული წესის თანახმად აღნიშნული ნორმებისაგან, სისხლისამართლებრივი დაცვის ობიექტია- „ადამიანის ფსიქიკური და ფიზიკური ჯანმრთელობა, მისი პატივი და ღირსება, ასევე, დამატებითი დაცვის ობიექტია ადამიანთა თანასწორუფლებიანობა“.

რაც შეეხება ობიექტურ შემადგენლობას, შესაძლოა გამოხატული იყოს როგორც, მოქმედებით, ასევე უმოქმედობით, რაც მას მიაკუთნებს მატერიალურ დანაშაულებს. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ამ ჩამონათვალს არ მიეკუთნება წამების მუქარა. რაც შეეხება დამდგარ შედეგს, როგორც უკვე აღინიშნა, ძლიერი ფიზიკური, ფსიქიკური ტკივილი ან მორალურ ტანჯვა.

ქართულ კანონმდებლობაში დადგენილი განმარტების მიხედვით წამება არის „პირისათვის ან მესამე პირისათვის ისეთი პირობების შექმნა ან ისეთი მოპყრობა, რომელიც თავისი ხასიათით, ინტენსივობით ან ხანგრძლივობით იწვევს ძლიერ ფიზიკურ ტკივილს ან ფსიქიკურ ან მორალურ ტანჯვას და რომლის მიზანია ინფორმაციის, მტკიცებულების ან აღიარების მიღება, პირის დაშინება ან იძულება ან/და პირის დასჯა მის ან მესამე პირის მიერ ჩადენილი ან სავარაუდოდ ჩადენილი ქმედებისათვის“. კანონმდებელი

ცალკე დანაშაულად განიხილავს წამების მუქარას სსკ-ის 144² მუხლი, რომელსაც იგივე მიზანი აქვს რაც წამებას. რაც შეეხება თავად ქმედებას, წამების ან დასჯის მუქარა უნდა იყოს რეალური და იმწუთიერი. რაც შეეხება, არაადამიანურ და დამამცირებელ მოპყრობას, სსკ-ის 144³ მუხლი, აღნიშნული მუხლის შემადგენლობა გულისხმობს პირის დამცირებას ან იძულებას, არაადამიანურ, პატივისა და ღირსების შემლახავ მდგომარეობაში ჩაყენებას, რაც მას ძლიერ ფიზიკურ, ფსიქიკურ ტკივილს ან მორალურ ტანჯვას აყენებს.

§5.3 სამოხელეო დანაშაულის ზოგადი (სსკ-ის 332-ე და 333-ე მუხლები) ნორმები

სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენება (332-ე მუხლი) და სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება (333-ე მუხლი) შეიძლება ჩადენილ იქნეს მხოლოდ მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ, სხვა ფიზიკური პირი შეიძლება თანამონაწილე (ორგანიზატორი, წამქეზებელი, დამხმარე) იყოს. ქმედება, რომ აღნიშნულ დანაშაულად დაკვალიფიცირდეს, აუცილებელი პირობაა მოხელე ან მასთან გათანაბრებული პირი მოქმედებდეს სამსახურებრივი მოვალეობის ფარგლებში ან უშუალოდ საქმიანობის პროცესში.

სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების ობიექტური მხარისათვის აუცილებელია შემდეგი ნიშნების არსებობა: 1) მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენება მიმართული იყოს საჯარო ინტერესის საწინააღმდეგოდ; 2) ირღვეოდეს ფიზიკური ან იურიდიული პირის უფლების, საზოგადოების ან სახელმწიფოს კანონიერი ინტერესი; 3) არსებობდეს მიზეზობრივი კავშირი ქმედებასა და დამდგარ შედეგს შორის.

ხოლო, რაც შეეხება დანაშაულის სუბიექტურ მხარეს, ის მიზნით დაფუძნებული დელიქტია, შესაბამისად აუცილებელია მისი მითითება. მიზანი შეიძლება იყოს რაიმე უპირატესობის ან გამორჩენის მიღება.¹

მოხელემ ან მასთან გათანაბრებულმა პირმა სამსახურეობრივი მდგომარეობა შეიძლება გამოიყენოს, როგორც მართლზომიერ, ისე არარამართლზომიერ ფარგლებში. მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ მისთვის სამსახურეობრივად მინიჭებულ უფლება-მოვალეობათა არამართლზომიერი გამოყენება ყოველთვის საჯარო ინტერესების წინააღმდეგაა მიმართული.

333-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ობიექტური მხარე მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ სამსახურეობრივი უფლებამოსილების გადამეტებაში მდგომარეობს. ეს შეიძლება გამოიხატოს:

1) მოხელის მიერ ისეთი მოქმედების ჩადენაში, რომელიც სხვა მოხელის ან სხვა უწყების უფლებამოსილებაში შედის (მაგალითად, რომელიმე სსიპ-ის დირექტორის მოადგილე იღებს გადაწყვეტილებას, საკითხზე, რომელიც მისი კომპეტენციის ფარგლებს გარეთაა, ექსპერტიზის დასკვნას გასცემს თანაშემწე, რომელსაც არც უფლებამოსილება და არც ლიცენზია გააჩნია საამისოდ.);

2) მოხელის მიერ ისეთი მოქმედების განხორციელებაში, რომელიც შესასრულებლად აუცილებელია განსაკუთრებული გარემოებების არსებობა, რაც მითითებული იქნება კანონში ან სხვა ნორმატიულ აქტებში (მაგალითად, მოხელის მიერ რეზინის ტყვიების გამოყენება, როდესაც ამის შესახებ დაშვება არ არის, უკანონოდ მიღებული შემოსავლის ან ქონების კონფისკაცია, როდესაც სასამართლოს გამამტყუნებელი განაჩენი არ დამდგარა);

3) მოხელის მიერ ისეთი მოქმედების განხორციელება, რომელიც კანონის საფუძველზე შეიძლება გადაწყდეს მხოლოდ კოლეგიურად (მაგალითად, საარჩევნო კომისიის წევრის ერთპიროვნული გადაწყვეტილება, საარჩევნო ყუთში მოთავსებული ბიულეტენის გაუქმების თაობაზე, პარლამენტის დროებითი საგამოძიებო კომისიის რომელიმე წევრის ერთპიროვნული გადაწყვეტილება, განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით);

¹იხ.ლევკვეიშვილი მ., თოდუა ნ., მამულაშვილი გ. „სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, დანაშაული ადამიანის წინააღმდეგ“. წიგნი 2, მეექვსე გამოცემა, თბილისი, „მერიდიანი“, 2020, გვ. 196.

4) მოხელის მიერ ისეთი მოქმედების განხორციელება, რომლის ჩადენა არც ერთ ვითარებასა თუ გარემოებაში დასაშვები არ არის (მაგალითად, სსიპ-ის დირექტორის მიერ თანამშრომლისადმი პირადი შეურაცხველობა არაჯეროვნად შესრულებული სამუშაოს გამო, ბაღის თანამშრომლის მიერ ბავშვისთვის წვნიანის თავზე დასხმა და ა.შ).

ზემოაღნიშნული გარემოებების არსებობას თან უნდა ერთვოდეს ისიც, რომ: დამნაშავეს მოქმედება დაკავშირებული იყოს მის სამსახურებრივ მდგომარეობასთან, მისგან გამომდინარეობდეს და ჩადენილ იქნეს მოხელის სამსახურებრივი საქმიანობის პროცესში ან მასთან დაკავშირებით. ამგვარი კავშირის არარსებობისას ამ დანაშაულის შემადგენლობა სახეზე ვერ იქნება.

§5.4 სსკ-ის 335-ე და 378-ე მუხლების ურთიერთმიმართება

მართალია, კვლევა არ მოიცავს საერთო სასამართლოების მიერ სისხლის სამართლის კოდექსის 335-ე (განმარტების, ჩვენების ან დასკვნის მიღების იძულება) და 378-ე მუხლის მე-2 ნაწილით (პენიტენციურ დაწესებულებაში მოთავსებული პირის იძულება ჩვენების შეცვლის ან ჩვენების მიცემაზე უარის თქმის მიზნით) გამოტანილი განაჩენების ანალიზს, თუმცა ამ მუხლებით გათვალისწინებულ ქმედებებს მოიცავს არასათანადო მოპყრობის სპეციალური მუხლებით აკრძალული ქმედებები. სსკ-ის 335-ე მუხლის დისპოზიცია ცალსახად შეიცავს სისხლის სამართლის კოდექსის 144¹ და 144² მუხლების (წამება, წამების მუქარა) შინაარსს. სსკ-ის 335-ე მუხლის პირველი ნაწილით კრიმინალიზებულია მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ მუქარით, მოტყუებით, შანტაჟით ან სხვა უკანონო ქმედებით პირის იძულება განმარტების ან ჩვენების მიცემისათვის ანდა ექსპერტის – დასკვნის მიცემისათვის; ხოლო მე-2 ნაწილი დანაშაულად აცხადებს იმავე ქმედებას ჩადენილს სიცოცხლისათვის ან ჯანმრთელობისათვის საშიში ძალადობით ანდა ასეთი ძალადობის გამოყენების მუქარით. ძნელი წარმოსადგენია, სხვა რა ქმედება შეიძლება წარმოადგენდეს მოხელის მხრიდან ჩადენილ, განმარტების, ჩვენების ან დასკვნის მიცემის იძულებას ძალადობით ან ძალადობის გამოყენების მუქარით, მაშინ როდესაც სისხლის სამართლის კოდექსის 144¹ მუხლით წამებად განიხილება, ინფორმაციის, მტკიცებულების ან აღიარების მიღების მიზნით განხორციელებული ქმედება, რაც თავისი ხასიათით, ინტენსივობით ან ხანგრძლივობით იწვევს ძლიერ ფიზიკურ ტკივილს ან ფსიქიკურ ან მორალურ ტანჯვას.

§. 5.5 144¹ და 335 მუხლების ურთიერთმიმართება

წამება და არასათანადო მოპყრობა საქართველოს კანონმდებლობით ექვემდებარება ბლანკეტურ აკრძალვას. როგორც წამების, ასევე არასათანადო მოპყრობის შემთხვევაში მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ დანაშაულის ჩადენა.

335-ე მუხლის კონკრეტული დამამძიმებელი გარემოება ბუნდოვანებას იწვევს პრაქტიკაში, ვინაიდან სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში არსებობს კონკრეტული მუხლები, რომლებიც თანაკვეთაში მოდის განსახილველი მუხლის შინაარსთან.

აღნიშნული მუხლებია: სსკ- ის 144¹ მუხლის მე-2 ნაწილის “ა” ქვეპუნქტი, სსკ- ის 333-ე მუხლის მე-3 ნაწილი.

სსკ 333-ე და 335-ე მუხლებს შორის ზღვარი საკმაოდ მცირეა, რიგი მიზეზების გათვალისწინებით, ორივე შემთხვევაში სახეზეა სპეციალური ამსრულებელი- მოხელე ან მასთან გათანაბრებული პირი, სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება ჩადენილი ძალადობით, რაც თავის თავში შესაძლოა გულისხმობდეს ყველა იმ ქმედებას რაც 335-ე მუხლით არის განსაზღვრული. ქმედება მხოლოდ იმ შემთხვევაშია უნდა დაკვალიფიცირდეს 335-ე მუხლით, როდესაც მოხელე თავის უფლებამოსილებას იყენებს პირისათვის განმარტების ჩვენების ან დასკვნის მიცემის იძულებისთვის. შესაბამისად, გამოდის რომ 333-ე მუხლი არის ზოგადი, ხოლო 335-ე მუხლი სპეციალური. კოლიზიის შემთხვევაში კი უპირატესობა (სხვა ფაქტორებთან ერთად) ენიჭება სპეციალურ მუხლს. გაცილებით რთულადაა საქმე სსკ 144¹ მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტსა და სსკ 335 -ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის შემთხვევაში.

აღნიშნული მუხლების ურთიერთმიმართებისას მნიშვნელოვანია განვსაზღვროთ ადგილი აქვს ნორმათა კოლიზიას თუ კონკურენციას.

აღნიშნულ მუხლებში იკვეთება, როგორც ნორმათა კონკურენციის, ასევე კოლიზიის ნიშნებიც.

განვიხილოთ ორივე მათგანი.

ორივე მუხლის შემხვევაში სახეზეა ქმედება, რომელიც თავისი ხასიათით, ინტენსივობით ხანგრძლივობით საშიშია სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის, თუმცა ბუნდოვანება სწორედ, რომ იმაში

მდგომარეობს არც ერთი გარემოება ნათლად არ არის 335- ე მუხლის დისპოზიციის ნახსენები, მითითება კეთდება მხოლოდ ქმედების საფრთხეზე, განსხვავებით 144¹ მუხლისა სადაც აღწერილია ფაქტი, თუმცა არ კეთდება მის საფრთხეზე ხაზგასმა. რაც შეეხება მიზანს ის ორივე მუხლის შემთხვევაში შესაძლოა დაემთხვას.

დანაშაულის სუბიექტი - 335-ე მუხლი სამოხელეო დანაშაულთა თავშია, რაც იმას ნიშნავს, რომ აღნიშნული დანაშაულის ჩამდენი აუცილებლად მოხელე ან მასთან გათანაბრებული პირია, ხოლო 144¹ მუხლის შემთხვევაში, მისი მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტი - დამამძიმებელი გარემოება გვივლენს დანაშაულის ჩამდენ სუბიექტად მოხელეს ან მასთან გათანაბრებულ პირს.

§5.6 სისხლის სამართლის კოდექსის 378-ე და 144¹-144³ მუხლების ურთიერთმიმართება

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 378-ე მუხლი, მდებარეობს სასამართლო აქტების აღსრულების წინააღმდეგ დანაშაულთა თავში. ქმედებისაგან სისხლისამართლებრივი დაცვის ობიექტი პატიმრობისა და პენიტენციური დაწესებულების ნორმალური ფუნქციონირებაა. აღნიშნული მუხლი სამი ნაწილისგან შედგება, თუმცა ყურადღება გამახვილდება მუხლის მე-2 ნაწილზე, რაც ჩვენებაზე უარის თქმას გულისხმობს. აღნიშნული ქმედების სუბიექტი სპეცილურია, კერძოდ პატიმრობაში ან პენიტენციურ დაწესებულებაში მყოფი პირი.

სსკ-ის 378-ე მუხლთან მიმათებით პრობლემურია ის საკითხი, რომ ის ვრცელდება მხოლოდ პენიტენციურ დაწესებულებაში მყოფი პირის მიმართ. დღის წესრიგში დგება საკითხი, თუ რა მუხლი უნდა გამოვიყენოთ ბრალდებული პირის იძულებისთვის, რომ არ მისცეს ჩვენება.

როგორც აღინიშნა, სსკ-ის 378 მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენა შესაძლებელია მხოლოდ იმ საქმიანობასთან მიმართებით, რასაც პენიტენციური დაწესებულების თანამშრომლები ახორციელებენ. რაც შეეხება დანაშაულის სუბიექტს, ის შესაძლოა იყოს ნებისმიერი სისხლისამართლის პასუხისმგებლობის ასაკს მიღწეული პირი.

§5.7 ცალკეულ დანაშაულთა ურთიერთმიმართება

წამების, არაადამიანური და ღირსების შემლახავი მოპყრობისა და დასჯის აკრძალვის აბსოლუტური უფლების დაცვა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ დადგენილი სტანდარტის მიხედვით, არასათანადო მოპყრობის საკანონმდებლო კრიმინალიზაციასა და შემდგომში ეფექტიანი გამოძიების ჩატარებას გულისხმობს. ამასთან, აუცილებელია გამოძიების სწორი კვალიფიკაციით წარმართვა, რათა არასათანადო მოპყრობის ყველა შემთხვევა სათანადოდ შეფასდეს. სწორ კვალიფიკაციას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება საგამოძიებო/საპროცესო მოქმედებების ჩატარების, მტკიცებულებების მოპოვებისა და საბოლოოდ, მართლმსაჯულების განხორციელების მიზნებისთვის.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში საჭიროა მკაფიო ზღვარი გაივლოს წამებას, არაადამიანურ და დადამცირებელ მოპყრობის დისპოზიციებს შორის. რათა სწორად განისაზღვროს თუ რა შემთხვევების დადგომის აცილებლობაა საჭირო ქმედების წამებად ან სამოხელეო დანაშაულად კვალიფიკაციისას.

თავი VI. წამება სასჯელადსრულების დაწესებულებებში

§6.1 მოკლე ისტორიული ექსკურსი

კაცობრიობისა და სახელმწიფო ინსტიტუტების განვითარებასთან ერთად, ჩამოყალიბდა სამოხელეო დანაშაულებიც. დროთა განმავლობაში ასევე ჩამოყალიბდა და დაიხვეწა მისი ჩადენის ხერხი და მეთოდებიც. ძალადობაც უძველესი წიაღიდან იღებს დასაბამს და დღესაც გრძელდება. აღსანიშნავია, რომ ძალადობრივი ქმედებების გამოყენება განსაკუთრებით აქტიური შუა საუკუნეებში გახლდათ. ამ მხრივ გამორჩეულია კათოლიკური ეკლესიის წიაღში წარმოქმნილი ინკვიზიცია, მისი მეთოდებითა და ხერხებით. აღნიშნული მეთოდების გამოყენება დღემდე ხორციელდება, განსაკუთრებით პენიტენციურ დაწესებულებებსა თუ საგამოძიებო ორგანოებში.

საბჭოთა საქართველოში განსაკუთრებული სისასტიკით ეპყრობოდნენ თვისუფლება შეზღუდულ პირებს, მათ შორის პოლიციის შენობებში, ფსიქიატრიულ დაწესებულებებსა თუ დროებითი მოთავსების იზოლატორებში. წამებისა და არაადამიანური მოპყრობის ძირითადი მიზანი ბრალდებულებისგან აღიარების მოპოვება იყო. ხოლო თუ რა ხერხით იქნებოდა მოპოვებული სასურველი ინფორმაცია, ცემა თუ სხვაგვარი ძალადობის გამოყენება, მათთვის მნიშვნელობას არ წარმოადგენდა. თუმცა საბჭოთა კავშირის დროსაც კი არ იყო ისეთი მძიმე მოპყრობა, როგორც მისი დაშლის შემდგომ. არაქართული ხელისუფლების გაპატონებამ გამოიწვია უკანონო დაკავებები, რასაც ძალიან ხშირ შემთხვევაში თან ახლდა წამება და უკანონო დასჯა.

§6.2 სხეულის მძიმე დაზიანებები პატიმრობისას

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ვალდებულია, განიხილოს ის მეთოდები და პრაქტიკა, რომელიც ეხება დაკითხვას, ასევე პატიმრობაში ყოფნის პირობებსა და მოპყრობას, რათა არ დაუშვანს წამების რაიმე შემთხვევა.

საერთაშორისო ინსტრუმენტები არ განსაზღვრავს დაზიანებების იმ სახეებს, რაც შეიძლება ჩაითვალოს „სერიოზულ დაზიანებად“. ქვეყნის შიდა ნორმები „სხეულის მძიმე დაზიანების“ შესახებ ან მსგავსი დებულებები შესაძლოა, შეიცავდეს სახელმძღვანელო პრინციპებს იმის გადასაწყვეტად, თუ რომელი დაზიანება ექცევა აღნიშნულ კატეგორიაში. როგორც წესი, კიდურების დაკარგვა, მოტეხილობები, შიდა ორგანოების დაზიანება და კომპრესია/დეფორმაცია, დამწვრობა ან მძიმე ნაკვეთი ჭრილობები, რაც მოითხოვს პირის ჰოსპიტალიზაციას, მიეკუთვნება სერიოზულ დაზიანებას. დამატებით, დაზიანებები, რომელიც გამოწვეულია გაუპატიურებით და სხვა სექსუალური ძალადობით, შეიძლება, ჩაითვალოს სერიოზულ დაზიანებად.

§6.2.1 სულხან მოლაშვილის საქმე

სულხან მოლაშვილი, რომელსაც 2000 წლის მაისიდან 2004 წლის 4 იანვრამდე მომჩივანს კონტროლის პალატის თავმჯდომარის პოზიცია ეკავა, 2004 წლის 22 აპრილს ბრალი დასდეს სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებაში და თბილისის მთავარ სამმართველოში გადაიყვანეს, სადაც იგი წინასწარ პატიმრობაში იმყოფებოდა. მომჩივნის განცხადებით, 2004 წლის 22 აპრილის ღამეს მის საკანში სამოქალაქო ფორმაში ჩაცმული სამი ან ოთხი მამაკაცი შევიდა და მას შემდეგ, რაც მას სკამზე მჯდომს ხელბორკილები დაადეს, ხერხემალსა და მკერდზე სიგარეტი მიაწვეს.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებით, ის დაექვემდებარა წამებას და მის მიმართ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი.

თავი VII. წამების ფორმები

§7.1 ცემა, როგორც წამების და არასათანადო მოპყრობის ერთ-ერთი ფორმა

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო საქმეთა ნაწილში სამართალდამცველის მხრიდან მისი ეფექტური კონტროლის ქვეშ მყოფი პირის ცემას განიხილავს, როგორც წამებას, გარკვეულ შემთხვევაში კი - როგორც არასათანადო მოპყრობას. ზურგს უკან შეკრული ხელებით დაკიდებას და ცემას წამების სახედ მიიჩნევს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო საქმეში „აკსოი თურქეთის წინააღმდეგ“.

მოცემულ საქმეში სასამართლომ დაადგინა, რომ მსგავსი მოპყრობა შეიძლება განხორციელებულიყო მხოლოდ განზრახ. ამისათვის საჭირო იქნებოდა გარკვეული მომზადება და ძალის გამოყენება. სავარაუდოდ, აღნიშნული ქმედება ჩადენილი იყო მომჩივნისგან აღიარების მოპოვების ან სხვა ინფორმაციის მიღების მიზნით. გარდა მწვავე ფიზიკურ ტკივილისა, სამედიცინო მასალებით დგინდება, რომ ამან გამოიწვია ორივე ხელის მტევნის პარალიზება, რაც გარკვეული დროის განმავლობაში

გრძელდებოდა. სასამართლოს აზრით, მოპყრობა იყო იმდენად მძიმე და სასტიკი, რომ იგი შეიძლება მიჩნეული იყოს წამებად.

§7.2 ფსიქოლოგიური ძალადობა როგორც წამება

წამება თავის არსში გულისხმობს არა მხოლოდ ფიზიკური ზემოქმედების ფორმებს, რასაც თან სდევს ძლიერი ტკივილი, არამედ ისეთი ქმედებების განხორციელებასაც, რასაც თან სდევს მძიმე ფსიქოლოგიური ტანჯვა. ფსიქოლოგიური ძალადობა, რომელიც ხშირად შეუმჩნეველი ხდება წამების ქმედებასთან მიმართებით, წარმოადგენს ადამიანის უფლებების მნიშვნელოვან დარღვევას.

მძიმე ფსიქოლოგიურ ტანჯვად, შესაძლოა ჩაითვალოს პირის მიმართ განხორციელებული ჯანმრთელობის დაზიანების მუქარა, ოჯახის წევრებისა და ნათესავების დაზიანების ან სიცოცხლის მოსპობის მუქარა, ხანგრძლივი დროით დაკავება და სხვა. ფიზიკური წამებისგან განსხვავებით, რომელიც ტოვებს თვალსაჩინო ნაწიბურებს, ფსიქოლოგიური წამება ხშირად მზაკვრულად მოქმედებს, რაც იწვევს ფსიქიკური ჯანმრთელობის ღრმა და ხანგრძლივ პრობლემებს, როგორცაა შფოთვა, დეპრესია და პოსტტრამატული სტრესული აშლილობა. როგორც სტამბულის ოქმშია აღნიშნული, ფსიქოლოგიურ მეთოდებს შეუძლიათ ფიზიკური წამების ტოლფასი მძიმე ფსიქიკური ტანჯვის გამოწვევა.

§7.2.1 ლუკა სირაძის საქმე

2019 წლის 10 დეკემბერს შპს „თბილისის მწვანეს კოლის“ კედლებისა და ინვენტარის მოხატვის ფაქტთან დაკავშირებით გამომძიებელმა მ.ჩ.-მ გამოკითხვის მიზნით დაიბარა 15 წლისლ. ს. და მისი კანონიერი წარმომადგენელი. ნაცვლად იმისა, რომ მ.ჩ.-ს ემოქმედა არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსით დადგენილი პრინციპების საფუძველზე, საგამომძიებო მოქმედების დაწყებამდე და უშუალოდ საგამომძიებო მოქმედების მიმდინარეობისას, შექმნა არასრულწლოვნისთვის

მაქსიმალურად დამთრგუნველი გარემო და მუქარით, ასევე ძმისთვის ეროვნული თავდაცვის აკადემიაში პრობლემების შექმნის შანტაჟით, მოსთხოვა დანაშაულის აღიარება და საკუთარი თავის მამხილებელი ჩვენების მიცემა. აღნიშნულზე უარის მიღების შემდეგ, სასურველი ჩვენების მიღების მიზნით, გამომძიებელმა მ.ჩ.-მ არასრულწლოვნის გამოკითხვა განაგრძო ამავე განყოფილებაში მოწმის სახით დაბარებულ პირებთან (მათ შორის არასრულწლოვნებთან) მისი დაპირისპირების გზით.

მას ბრალი წარედგინა სსკ 335-ე მუხლით და მიესაჯა თავისუფლების აღკვეთა 3 წლის ვადით, ასევე თანამდებობის დაკავებისა და საქმიანობის უფლების დაკავება ვადით 2 წლამდე.

შედეგად, მსჯავრდებული პირობით ვადამდე გათავისუფლდა, რამაც უსამართლობის განცდას იწვევს, განსაკუთრებით იმ ფონზე, როდესაც სს კოდექსში არსებობს მუხლი, (144¹), რომლიც გაცილებით მკაცრად სჯის მოხელეს ან მასთან გათანაბრებულ პირს აღნიშნული ქმედების ჩადენისთვის.

თავი VIII. სასამართლო პრაქტიკის ანალიზი

§8.1 საქმეები, რომლებშიც ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ ადგილი ჰქონდა წამებას

მიუხედავად იმისა, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ თავი შეიკავა იმ კონკრეტული ქმედებების კლასიფიკაციისგან, რომლებიც ავტომატურად შეიძლება დაკვალიფიცირდეს წამებად, მომდევნო საქმეებში განხილული იქნება, თუ რა ქმედებები მიიჩნია სტრასბურგის სასამართლომ წამებად:

1. Aksoy v. Turkey
2. Aydin v. Turkey
3. Cakici v. Turkey
4. Selmouni v. France
5. Accoc v. Turkey
6. Dikme v. Turkey

§8.2 ეროვნული სასამართლო პრაქტიკა

ქართული სასამართლო პრაქტიკიდან არაერთი მაგალითის მოყვანაა შესაძლებელი, მათ შორის ე.წ. „კასრების საქმე“. სასამართლოს გამამტყუნებელი განაჩენით, მ.ქ.-ს მსჯავრი დაედო ე.წ. კასრების საქმეზე, სექსუალური ხასიათის ძალმომრეობითი მოქმედების, თავისუფლების უკანონო აღკვეთისა და წამებისთვის, დანაშაული გათვალისწინებული საქართველოს სსკ-ის 138-ე, 143-ე და 144¹-ე მუხლებით, რისთვისაც სასჯელის სახედ და ზომად, „ამნისტიის შესახებ“ საქართველოს კანონის გამოყენებით განსაზღვრული აქვს 9 წლით თავისუფლების აღკვეთა. 2011 წლის 29 მაისს და 2 აგვისტოს, მ.ქ.-მ რომელსაც იმ დროს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სამეგრელო-ზემო სვანეთის სამხარეო მთავარი სამმართველოს უფროსის მოადგილის თანამდებობა ეკავა და საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სხვა თანამშრომლებმა, უკანონოდ აღუკვეთეს თავისუფლება ორ პირს, რის შემდეგაც მიიყვანეს ზუგდიდის რაიონში, სოფელ განმუხურის ტერიტორიაზე არსებულ მიწურში. ხსენებული პირებისგან ტერორისტული აქტების განხორციელებაში მონაწილეების შესახებ აღიარების მისაღებად, მ.ქ. მათ ელექტროშოკით დენს არტყამდა, სხვა პირები კი აყენებდნენ ფიზიკურ შეურაცხყოფას და ემუქრებოდნენ გაუპატიურებით. სასურველი აღიარების მისაღებად, თავისუფლება აღკვეთილი პირების მიმართ განხორციელდა სექსუალური ხასიათის ძალმომრეობითი ქმედება.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატამ 2008 წლის 10 ივლისს განიხილა სს საქმე მსჯავრდებულ ჯ. შ-ს მიმართ. განაჩენის მიხედვით, მსჯავრდებულ ჯ. შ-ის მიერ ჩადენილი დანაშაული გამოიხატა შემდეგში: იგი იყო ოზურგეთის რ-ის ერთ-ერთი დაბის პოლიციის ქვეგანყოფილების უფროსი. 2006 წლის აგვისტოში პოლიციაში მოიყვანეს მოქალაქე ბ. ფ-ი, რომელიც დაკავებული იყო მობილური ტელეფონის, ოქროს ყელსაბამისა და ოქროს ბეჭდის ქურდობის ბრალდებით, დაზარალებულის მიერ პოლიციაში გაკეთებული განხცხადების საფუძველზე. ბ. ფ-იმ პოლიციაში მიყვანისას აღიარა მხოლოდ მობილური ტელეფონის ქურდობის ფაქტი და მიუთითა მისი შენახვის ადგილიც, საიდანაც ის ამოღებულ იქნა.

პოლიციის ქვეგანყოფილების უფროსი ჯ. შ-ი თავის სამუშაო კაბინეტში შეეცადა, კანონსაწინააღმდეგო მეთოდებით დაკავებულ ბ. ფ-შვილისგან

დაშინებითა და იძულებით მიეღო სრული აღიარებითი ჩვენება დაზარალებულის კუთვნილი ოქროს სამკაულების ქურდობის ნაწილშიც.

აღნიშნულზე დაკავებულ ბ. ფ-შვილისგან უარის მიღებით განაწყენებულმა ჯ. შ-ავამ მას გაშლილი ხელისგულის ქვედა ნაწილი გაარტყა ქვედა ტუჩზე, რის გამოც ტუჩის შიგნით, ლორწოვანი გარსის მხრიდან სისხლი წამოუვიდა. დაკავებული დაჯდა სკამზე, მარჯვენა ხელი დაზიანებულ ტუჩზე მოიკიდა და წელში მოიხარა, რათა ახლად გაკეთებული თიაქრის ნაოპერაციევი ადგილი მოერიდებინა პოლიციის უფროსის მხრიდან შესაძლო შემდგომი დარტყმისაგან. ამ დროს მას ხელიდან გაუვარდა ანთებული სიგარეტი.

პოლიციის ქვეგანყოფილების უფროსის ეს ქმედება დაკვალიფიცირდა არა სსკ 335-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით - ჩვენების მიცემის იძულება, ჩადენილი სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისთვის საშიში ძალადობით, არამედ წამებით.

კერძოდ, წამებით, რაც ჩადენილია მოხელის მიერ სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით, დაკავებული პირის მიმართ - სსკ 144¹ მ-ის მე-2 ნაწილის „ა“, „ბ“ და „ზ“ ქვ-ებით.

მოქმედი პრაქტიკით, წამებად კვალიფიცირდება ისეთი არაკანონიერი მეთოდების გამოყენება, რომლებიც მიზნად ისახავს თავისუფლებადაკვეთილი პირებისთვის მძიმე პირობების შექმნასა და მოპყრობას და თავისი ხასიათით, ინტენსივობითა და ხანგრძლივობით აყენებს ძლიერ ფიზიკურ ტკივილს, რაც ფსიქიკურ და მორალურ ტანჯვას იწვევს. განაჩენთა ანალიზით ირკვევა, რომ მსგავს შემთხვევებში მიზანი მსჯავრდებულთა დაშინება და იძულებაა, შეასრულონ ანდა თავი შეიკავონ ისეთი ქმედების შესრულებისაგან, რომლის განხორციელებაც მათ კანონიერ უფლებას წარმოადგენს.

თავი IX. წამების/არასათანადო მოპყრობის საქმეები გამოძიება

პრევენციული ღონისძიებების პარალელურად, საერთაშორისო ორგანიზაციები სახელმწიფოებს მოუწოდებენ, სწრაფად და ეფექტიანად გამოიძიონ წამებისა და არასათანადო მოპყრობის შემთხვევები. ამგვარი საქმეების ოპერატიულად გამოძიებისა და დამნაშავეთა დასჯის მიზნით შექმნილია სპეციალური სახელმძღვანელო. სტამბოლის პროტოკოლის მიხედვით, „წამების შემთხვევათა ნებისმიერი რეალური გამოძიების ფუძემდებელ პრინციპებს წარმოადგენს მისი კომპეტენტურობა, მიუკერძოებლობა, დამოუკიდებლობა, სისწრაფე და გულმოდგინება“.

§9.1 არასათანადო მოპყრობის სავარაუდო შემთხვევის გამოძიება

კონვენციის მე-3 მუხლი ხელისუფლების ორგანოებს ავალდებულებს, სავარაუდო ფიზიკური ძალადობის ფაქტი ეფექტურად გამოიძიოს, მაშინაც, თუკი ფიზიკური ძალადობა კერძო პირების მიერ განხორციელდა. იმისათვის, რომ გამოძიება „ეფექტურად“ ჩატარებულად მივიჩნიოთ, მან უნდა შეძლოს საქმეზე ფაქტების დადგენა და პასუხისმგებელი პირების გამოვლენა და დასჯა. ეს წარმოადგენს არა თავად გამოძიებით შედეგის მიღების ვალდებულებას, არამედ გამოძიების წარმართვის ვალდებულებას. ამასთან დაკავშირებით ევროპულ სასამართლოს ხშირად შეუფასებია, მოახდინა თუ არა ხელისუფლებამ ინციდენტზე დროული რეაგირება.

§9.2 პირთა დაცვა არასათანადო მოპყრობისგან

კონვენციის 1-ლი მუხლის მე-3 მუხლთან ერთობლიობაში სახელმწიფოს აკისრებს პოზიტიურ ვალდებულებას, მის იურისდიქციაში მყოფი ადამიანები დაიცვას მე-3 მუხლით აკრძალული მოპყრობისაგან, მათ შორის იმ შემთხვევაშიც, თუ მას კერძო პირები ახორციელებენ. ეს ვალდებულება უნდა მოიცავდეს ეფექტურ დაცვას, მათ შორის კონკრეტული პირის ან პირების დაცვას, მესამე პირთა მიერ განხორციელებული დანაშაულებრივი ქმედებებისგან, ასევე გონივრულ ზომებს რომ აღკვეთილ იქნას ფიზიკური

ძალადობა, რომელიც ხელისუფლების ორგანოებისთვის ცნობილი იყო ან მათ ამის შესახებ უნდა სცოდნოდათ.

გარდა ამისა, სახელმწიფოს არ შეუძლია თავი აარიდოს პასუხისმგებლობას იმ ორგანოთა ქმედებაზე, რომელთაც გადასცა საკუთარი ვალდებულებები. თუ კერძო სკოლაში გამოიყენებენ სასჯელის ისეთ ფორმას, რომ ის მიაღწევს მე-3 მუხლით განსაზღვრულ დონეს, ამგვარი ქმედებისათვის დადგება სახელმწიფოს პასუხისმგებლობის საკითხი, რადგანაც სახელმწიფო ავტომატურად აგებს პასუხს განათლების უფლების უსაფრთხოებაზე.

გადაწყვეტილებაში საქმეზე კოსტელო-რობერტსი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ სტრასბურგის სასამართლომ დაადგინა, რომ მე-3 მუხლი ძალა ხელშემკვრელ მხარეებს აკისრებს პოზიტიურ ვალდებულებას, შექმნას ისეთი სამართლის სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს ბავშვების ფიზიკური და ფსიქიკური განვითარების სათანადო დაცვას.

თავი X. სასჯელის მიზანი

სასჯელის არსის განხილვასთან ერთად თავს იჩენს ასევე სასჯელის მიზნები. როგორც უკვე ვთქვი, სასჯელის გამოყენების საფუძველს დანაშაულის ჩადენა წარმოადგენს, მაგრამ აქვე ჩნდება კითხვა: საფუძველი გასაგებია, მაგრამ რა არის სასჯელის მიზანი? ცხადია, პირის ყველანაირ ქმედებს აქვს მიზანი. სისხლის სამართალში სასჯელის მიზნები საკმაოდ განხილვადი თემაა. რასაკვირველია, ერთ აზრზე ჩამოყალიბებული არავინაა, მაგრამ შესაძლოა სასჯელის მიზანი განიმარტოს შემდეგნაირად - სასჯელის მიზანი არის ის საბოლოო შედეგი, რის მიღწევასაც ცდილობს კანონმდებელი სასჯელის დაწესებითა და სასამართლო სასჯელის დანიშვნით. როგორც უკვე ითქვა, სასჯელის მიზნებისა და მისი დანიშვნის საკითხი დღესაც მნიშვნელოვან განსახილველ თემად რჩება.

თავი.XI საკანონმდებლო ნაკლოვანების აღმოფრხვრის საჭიროება

სადაო საკითხის გადაწყვეტის ალტერნატივები

იურიდიულ საზოგადოებაში არსებობს, ორი თეორია რომლის მიხედვითაც შესაძლოა გადაწყვედეს სადაო საკითხი მართებულად.

პირველი თეორიის მიხედვით:

როცა მოხელე იყენებს წამებას იმ მიზნით, რათა აიძულოს მოწმე დაზარალებული ან ბრალდებული მისცეს განმარტება ან ჩვენება ანდა ექსპერტმა მისცეს დასკვნა, ქმედების კვალიფიკაციისას უპირატესობა უნდა მიენიჭოს სსკ 335-ე მუხლის მე-2 ნაწილს და არა წამების დამამძიმებელ გარემოებას.

ხოლო მაშინ, როდესაც წამების ჩამდენი მოხელის მიზანი არაა წამების შედეგად მოპოვებული აღიარების, ინფორმაციისა თუ მტკიცებულების სს საქმეში გამოყენება- სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ეს მოხელე არ აწარმოებს გამოძიებას ან სს დევნას. იგი მიმართავს წამებას რათა, შეიტყოს ისეთი ინფორმაცია, ან ხელთ იგდოს ისეთი მტკიცებულება, რაც მას აინტერესებს პირადი ან სამსახურობრივი ინტერესებიდან გამომდინარე.

მეორე თეორიის მიხედვით:

როდესაც საქმის ფაქტობრივი გარემოებები მიუთითებენ, რომ შესაძლოა ჩადენილია წამება ან არაადამიანური მოპყრობა, გაეროს და ევროპის საბჭოს სტანდარტები ნათლად უსვამენ ხაზს სახელმწიფოების ვალდებულებებს, რომ გამოძიება დაიწყოს და ქმედება დაკვალიფიცირდეს შესაბამისი მუხლებით (საქართველოს შემთხვევაში სისხლის სამართლის კოდექსის 144¹-144³ მუხლებით).

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 71-ე მუხლი არეგულირებს სისხლის სამართლის საქმეებზე ხანდაზმულობის საკითხებს. ხსენებული მუხლის მე-5¹ პუნქტის თანახმად, ხანდაზმულობის ვადები არ მოქმედებს სისხლის სამართლის კოდექსის 144¹-144³ მუხლებით გათვალისწინებულ ქმედებებზე. აღნიშნულის საპირისპიროდ ხანდაზმულობის ვადა (15 წელი) მოქმედებს სისხლის სამართლის კოდექსის 332-342¹ მუხლებთან მიმართებით. გაეროს წამების საწინააღმდეგო კომიტეტის მე-2 ზოგადი

მოხსენება და შესაბამისი იურისპრუდენცია, ისევე როგორც ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი ცალსახად კრძალავს წამების ან არასათანადო მოპყრობის სავარაუდო ქმედების გამოძიებისას რაიმე სახის ხანდაზმულობას. თუკი მსხვერპლს წინასწარგანზრახული ქმედებით ადგება ინტენსიური ფიზიკური ან ფსიქიკური ტანჯვა იმ მიზნით, რომ მისგან მოპოვებულ იქნეს ჩვენება, აღიარება ან საექსპერტო დასკვნა, ქმედება აუცილებლად უნდა დაკვალიფიცირდეს წამებად ანუ 144¹ მუხლით და არა 335-ე მუხლით.

ორივე თეორია ურთიერთგამომრიცხავია, რადგან პირველი ხაზს უსვამს მოხელის მიზანზე, თუ რისთვის გამოიყენებს მიღებულ ჩვენებას, დასკვნას თუ მტიცებულებას, პირადი მიზნით, თუ სს საქმის „სასიკეთოდ“. მეორე თეორია ხაზს უსვამს ხანდაზმულობის ვადებს და შესაძლებლობას, რომ მოხელემ ან მასთან გათანაბრებულმა პირმა შესაძლოა თავი დააღწიოს პასუხისმგებლობას ხანდაზმულობის ვადის გასვლის გამო. ორივე თეორიას აქვს არსებობის უფლება, თუმცა საინტერესოა თუ როგორ რეგულირდება ესოდენ სადავო საკითხი სასამართლო პრაქტიკაში.

დასკვნა

სამოხელეო დანაშაული სახელმწიფოს წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულების ერთ-ერთი სახეა, რომელიც ხელყოფს სახელმწიფო აპარატის ნორმალურ საქმიანობასა და მისი ცალკეული რგოლების სწორ ფუნქციონირებას. სამოხელეო დანაშაულის ჩადენა ძირითადად სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით, საჯარო მოხელის მიერ ხდება. შესაბამისად, ნაშრომში შემავალი დანაშაულების აბსოლუტურ უმრავლესობას ჰყავს სპეციალური სუბიექტი – სახელმწიფო მოხელე ან მასთან გათანაბრებული პირი.

სამოხელეო დანაშაულების სიმრავლე, ქმნის ნდობის ნაკლებობას საზოგადოების მხრიდან სახელმწიფო ორგანოებისადმი. დემოკრატიულ საზოგადოებაში ადამიანისათვის აუცილებელია დაცულობის განცდა, რისი გარანტიც სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენლები არიან. თუმცა არცთუ ისე იშვიათად თავად სამართალდამცველი ორგანოს წარმომადგენლები გვევლინებიან დამნაშავეებად. სამართლიანობის ბალანსისა თუ საზოგადოებრივი მართლწესრიგის შესანარჩუნებლად

განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება სამოხელეო დანაშაულების სწორ კვალიფიკაციასა და გამოძიებას. აქედან გამომდინარე, ყოველი სამოხელეო დანაშაულის მიმართ შეუძმწყნარებელი დამოკიდებულება უნდა იგრძნობოდეს თავად სახელმწიფოს მხრიდან, მაღალი საგამოძიებო სტანდარტითა და სამართლიანობის აღდგენის ხარისხით.

როგორც შედეგებმა აჩვენა, ქართული კანონმდებლობა გარკვეულ პრობლემებს აწყდება რიგი დანაშაულების ურთიერთმიმართებასთან დაკავშირებით. ამ მხრივ განსაკუთრებით ბუნდოვანებას სსკ-ის 144¹ მუხლისა მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტი და სსკ-ის 335-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტი წარმოადგენს. უშუალოდ აღნიშნული მუხლების დაპირისპირებამდე და სამართლებრივი გამოსავალის პოვნამდე, თავად წამების მაკვალიფიცირებელი ელემენტების დადგენაა აუცილებელი. მიუხედავად განხილული არაერთი საერთაშორისო თუ ეროვნული კანონმდებლობისა წამების ზუსტი დეფინიციის განსაზღვრა ერთ-ერთ ძირითად ქვაკუთხედს წარმოადგენს, როგორც საერთაშორისო, ასევე ქართულ დოქტრინაში. მიუხედავად დეფინიციის სახესხვაობისა სხვადასხვა აქტებში, საერთაშორისო პრაქტიკის ანალიზმა მეტნაკლებად შესაძლებელი გახადა წამების მაკვალიფიცირებელი ელემენტების იდენტიფიცირება. თუმცა, როდესაც საქმე ეხება ისეთ ფუნდამენტურ საკითხს, როგორცაა საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 144¹ მუხლისა და ამავე კოდექსის 335 მუხლის ურთიერთგამიჯვნის საკითხს სასამართლო პრაქტიკა მაინც არაერთგვაროვანია. აღნიშნული უფრო მეტ დაბნეულობას იწვევს პრაქტიკოს მეცნიერ-იურისტებს შორის, ვინაიდან, ასეთ დროს წყდება ლოგიკური ჯაჭვი დოქტრინალურ და პრაქტიკულ მიდგომებს შორის.

სადისერტაციო ნაშრომის მიზანი იყო ყველა იმ პრობლემის საამკარაოზე გამოტანა, რასაც ქართული კანონმდებლობა აწყდება ამ ორი დანაშაულებრივი ქმედების ანალიზისას. აღნიშნული მიზნის მიღწევა ბევრად გაამარტივა კვლევის სისტემური მეთოდის გამოყენებამ და საბოლოოდ პრობლემების ცალ-ცალკე იდენტიფიცირებამ ხელი შეუწყო მათი გადაჭრის გზების პოვნას.

ნაშრომში არაერთი პრობლემა დაისვა, მათ შორის თავად სსკ-ის 335-ე მუხლის მიმართება მომიჯნავე შემადგენლობებთან და მისი ადგილი სისხლის სამართლის დოქტრინაში. რაც შეეხება თავად 335-ე მუხლის არსებობას სს კოდექსში, როგორც ზემოთ განიმარტა ის 333-ე მუხლის სპეციალური ნორმაა, რომელიც თავის თავში გულისხმობს ისეთი ხერხის

გამოყენებას, როგორცაა შანტაჟი, მოტყუება, მუქარა, ან სხვა უკანონო ქმედების გამოყენება.

გარდა ამისა, ყურადღება გამახვილდა ერთ-ერთ ძირითად და ფუნდამენტურ საკითხზე, წამების დეფინიციისა და სისასტიკის მინიმალური სტანდარტის განსაზღვრაზე, რაც მეტნაკლებად შესაძლებლობას მოგვცემს სწორად დავაკვალიფიციროთ ესა თუ ის ქმედება. რადგან, კანონმდებელმა ბუნდოვნად დატოვა საკითხი, თუ რა შეიძლება ვიგულისხმოთ სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისთვის საშიშ ძალადობასა და ასეთი ძალადობის განხორციელების მუქარაში.

პრაქტიკული მაგალითების განხილვამ ცხადყო, თუ რაოდენ დიდი მნიშვნელობა აქვს სწორი განმარტების ჩამოყალიბებას, ვინაიდან საკანონმდებლო რეალობაში გვაქვს შემთხვევები, როდესაც მსგავსი გარემოებების არსებობისას, მოხელე ან მასთან გათანაბრებული პირი სისხლის სამართლის სხვადასხვა მუხლით ისჯება. რამაც დღის წესრიგში დააყენა, მოხელის ან მასთან დაკავშირებული პირის ქვენაგრძნობის წინ წამოწევის საკითხი, რათა გაივლოს მკაფიო ზღვარი სსკ-ის 144¹ მუხლსა და სსკ-ის 335-ე მუხლს შორის.

მრავალ სხვა პრობლემასთან ერთად დღის წესრიგში დგას სანქციის საკითხი, რაც ერთგვარ უსამართლობის განცდას იწვევს, არა მარტო იურისტებს, არამედ საზოგადოებაშიც. როგორც განიმარტა სსკ-ის 144¹ მუხლის სანქცია გაცილებით მძიმეა ვიდრე სსკ-ის 335-ე მუხლის. ის რაც 144¹ მუხლის შემთხვევაში სასჯელის მინიმუმია- 335 მუხლიდან სასჯელის მაქსიმუმია, რაც ბუნებრივია უსამართლოა, როდესაც მოხელე ან მასთან გათანაბრებული პირი გაცილებით მსუბუქად შეიძლება დაისაჯოს, ვიდრე კერძო პირი.

გვერდს ვერ ავუვლიდით, სახელმწიფოს ვალდებულებას სათანადოდ გამოიძიოს წამების შემთხვევები, განსაკუთრებით პენიტენციურ დაწესებულებებში. საქართველოს ანგარიშზე არაერთი წამების შემთხვევაა, რომლის გამოძიებაც არასათანადოდ ან არასწორი კვალიფიკაციით მოხდა.

რეკომენდაციის სახით შეიძლება ითქვას, რომ საკითხის სამართლიანი გადაწყვეტა მოითხოვს ისეთი საკანონმდებლო ცვლილების გატარებას, რის შედეგადაც მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ წამების ქმედების განხორციელებისას სადავო არ გახდება ქმედების კვალიფიკაცია წამების მუხლის მე-2 ნაწილით.

კერძოდ, სსკ-ის 335-ე მუხლიდან ამოღებული უნდა იყოს მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტი, რაც გულისხმობს იგივე ქმედების ჩადენას სიცოცხლის ან

ჯანმრთელობისთვის საშიში ძალადობით ანდა ასეთი ძალადობის გამოყენების მუქარით. როდესაც აღნიშნული ცვლილება შევა კანონიერ ძალაში სადაო აღარ იქნება, მოხელის მიერ ჩადენილი წამება კვალიფიკაციის საკითხი. მსგავსი ქმედება დაკვალიფიცირდება, როგორც 144¹ მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული დამამძიმებელი გარემოება.

რაც შეეხება თავად 335-ე მუხლის არსებობას სს კოდექსში, როგორც ზემოთ განიმარტა ის 333-ე მუხლის სპეციალური ნორმაა, რომელიც თავის თავში გულისხმობს ისეთი ხერხის გამოყენებას, როგორიცაა შანტაჟი, მოტყუება, მუქარა, ან სხვა უკანონო ქმედებას.

ნაშრომში მკაფიოდ გამოიკვეთა, როგორც დოქტრინალური, ასევე პრაქტიკული პრობლემები. გაანალიზდა თითოეული შემთხვევა, თეორიულ ჭრილში, ასევე შემოთავაზებული იქნა, პრობლემის გადაჭრის ალტერნატივები. ნაშრომში განხილულია, საკითხის რეგულირების არსებული სისტემა და წარმოჩენილია საკანონმდებლო რეგულირების გზები.

ბიბლიოგრაფია

1. ბატონიშვილი დ. „თანამედროვე სამართლის მიმოხილვა“. თბილისი, სამართლის ინსტიტუტი, 2013.
2. გამყრელიძე ო. (ავტორთა კოლექტივი) „სისხლის სამართლის სასამართლო პრაქტიკის კომენტარი - დანაშაული ადამიანის წინააღმდეგ“. თბილისი, 2008.
3. იაკობიშვილი მ. „თეთრსაყელოიანთა დანაშაული“. თბილისი, 2015.
4. იზორია ლ., კორკელია კ., კუბლაშვილი კ., ხუბუა გ. „საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარები, ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი“. თბილისი, 2005.
5. იმნაძე გ. და კუკავა ქ. „დამოუკიდებელი საგამომიებო მექანიზმები საქართველოში - მიღწევები და გამოწვევები“. თბილისი, 2021.

6. კარვერი რ., ჰენდლი ლ., მუშაობს თუ არა საქართველოს პრევენციის ეროვნული მექანიზმი?“. ლონდონი, ოქსფორდის ბრუკსის უნივერსიტეტი, (თ.გ.).
7. კერესელიძე ნ., წამება და ადამიანის უფლებები საქართველოში, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2020.
8. Darden C. "In contempt." New York, HarperCollins, 1996.
9. Harris L. "Policy Considerations in Crafting Special Articles." Harvard Law Review 40, no. 3. 2017.
10. Jones R. "The psychology of police misconduct: Behavioral, personality, and situational factors." New York, Routledge, 2019.
11. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, 1995.
12. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, 1995.
13. Council of Europe. European Convention on Human Rights. Adopted November 4, 1950.
14. United Nations. Universal Declaration of Human Rights. Adopted December 10, 1948.
15. United Nations. International Covenant on Civil and Political Rights. Adopted December 16, 1966.

The author's style protected

Davit Aghmashenebeli University of Georgia

Qualification of the actions of an official or a person equal to him, to compel testimony under torture or threat of torture

PhD student **Nano Vatcharadze**

Autoabstract

Scientific Supervisor: **Tamar Sadradze**

Doctor of Law, Professor

Tbilisi

2024

Table of Contents

Introduction	49
Chapter I. A short historical excursion about official crimes.....	53
§1.1 Official crimes in ancient Georgian law	53
§1.2 Official crimes in the history of world law.....	54
§1.3 Legal qualification of torture used by an official or equivalent to compel testimony: an analysis of German law and practice.....	55
§1.4 Official crimes in the current Criminal Code	55
§1.4.1 Manner and motive of committing an official crime.....	56
Chapter II. Torture, inhuman and ill-treatment.....	57
§2.1 Definition of torture in international acts	57
§2.2 The Definition of Torture in national legislation and its comparative legal analysis with the definition established by the Convention	58
§2.2.1 Difference Between Torture and Degrading Inhuman Treatment and Punishment	59
§2.3 The minimum level of cruelty in relation to the crime of torture ..	60
§2.4 Torture and threat of torture	61
§2.4.1 The purpose of torture	62
Chapter III. Compulsion to provide explanations, testimony or conclusions	62
§3.1 Objective composition of the norm.....	63
§3.2 Method of committing Article 335.....	63
Chapter IV. Importance of general and special articles in criminal law .	64
Chapter V. Problems of qualification of individual crimes.....	65
§5.1 Ill-treatment and Torture	65
§ 5.2 Special norms prohibiting inappropriate treatment	66

§5.3 General norms of official crimes (Articles 332 and 333 of the Criminal Code).....	66
§5.4 Interrelation of Articles 335 and 378 of the Criminal Code).....	68
§5.5 Interrelation of Articles 144 ¹ and 335	68
§5.6 Relationship between Articles 378 and 144 ¹ -144 ³ of the Criminal Code.....	69
§5.7 Relation of individual crimes.....	70
Chapter VI. Torture in penal institutions	70
§6.2 Serious injuries during imprisonment	71
§6.2.1 The case of Sul Khan Molashvili.....	72
§7.2 Psychological abuse as torture	72
§7.2.1 The case of Luka Siradze.....	73
Chapter VIII. Analysis of judicial practice	73
§8.1 Cases in which the European Court of Human Rights found that torture had occurred.....	73
§8.2 National judicial practice.....	74
Chapter IX. Torture/ill-Treatment cases investigation.....	76
§9.1 Investigation of Alleged Mistreatment.....	76
§9.2 Protection of persons from improper treatment	76
Chapter X. Purpose of punishment	77
Chapter XI. The need to eliminate legal deficiencies/Alternatives to dispute resolution.....	77
Conclusion	79

Introduction

Relevance of the study: protection of human rights is the cornerstone of law, protection of human rights in Georgia is carried out on the basis of standards, principles and norms established by the constitution and international conventions and declarations.

The second chapter of the Constitution protects:

- Inviolability of human life, freedom, honor and dignity;

The articles to be discussed in the dissertation mean the violation of human honor and dignity.

Both dogmatically and practically, it is of great importance how to qualify the action of an official or a person equal to him, when he resorts to torture in order to obtain the desired testimony from a person, be it an accused, a victim, a witness or an expert.

This issue is controversial, as there are several articles in the Criminal Code of Georgia that include signs of such an act. They are placed in a different chapter of the Code, and their sanctions are radically different. Thus, the solution of this issue has not only theoretical, but also great practical importance.

These articles are: Torture - 144¹ which is placed in the chapter of crimes against human rights and forcing to give an explanation, testimony or conclusion - Article 335 which is placed in the chapter of official crimes. In particular, torture by an official or a person equal to him is provided as an aggravating circumstance under Section "a" of torture. According to part 2 of the same article, torture is considered as one of the aggravating circumstances against a person who is detained or whose freedom is restricted in some other way.

In addition, the basic composition of torture is a purpose-based, which lists various purposes, including the purpose of obtaining information, evidence or confession, as well as the purpose of coercing a person. Thus, the article of torture covers such a case when:

An official tortures a person in order to get information from him regarding some matter. For example, to receive information from a witness regarding a criminal case. The purpose of torture may also be for the officer to obtain some evidence. For

example, a person tortured as a result of torture should show him material evidence that he had hidden;

As for Article 335, Part 2 of the said Article refers to forcing a person to give an explanation or testimony by threat, deception, blackmail or other illegal actions by an official or a person equal to him, with violence or threat of violence dangerous to life or health.

The severity of the issue lies in which one should be given priority.

In such cases, priority is given to the norm adopted by a higher authority. Since in this case both norms have been adopted by the Parliament of Georgia, preference should be given to the norm that is newer. Even newer, as already mentioned, is the norm on torture.

And, if there is a competition of norms, that is, a relationship between general and special norms, then, in accordance with the 2nd part of Article 16 of the Criminal Code, priority should be given to the special norm.

The difficulty of the question lies in the fact that the mentioned articles are on the verge of conflict of norms and competition. There are signs of a conflict of norms in them, because in both cases there is an action that is distinguished by its character, intensity or duration (although this fact is not described in the disposition of Article 335 of the Criminal Code), at the same time it causes either severe physical pain or mental or moral suffering (neither the result is described in Article 335) and at the same time it is dangerous to life or health (this danger is not described in the Torture Article, but it is implied in most cases). In addition, in both cases, the goal may be the same - to obtain a confession, information or evidence, the source of which is the testimony given by a person or the conclusion given by an expert.

As for the subject of the crime, they coincide with each other in Article 335 of the Criminal Code and Part 2 of Torture, Sub-section "a" - it is an official or a person equal to him.

Despite this, these norms are not in conflict, but in competition with each other, which means that one of them is general, and the other is special. The general article is torture, and the special article is Article 335 of the Criminal Code, because:

a) The article of torture is a general delict, which can be executed by all subjects of criminal law (a person who has reached the age of 14), while Article 335 of the

Criminal Code is a special delict, which can only be executed by an official or a person equal to him;

b) Torture is provided for in the main part of the article on torture (that is, in its first part), while torture is not provided for in the first part of Article 335 of the Criminal Code, it is provided for only in its aggravating circumstances - in the 2nd part;

c) The purpose of torture may be different. In particular, obtaining information, evidence or confession, as well as intimidating or coercing a person or punishing him. As for Article 335 of the Criminal Code, it has only one purpose - to compel a person to give an explanation, testimony or conclusion.

Thus, when an official uses torture for the purpose of forcing a witness, a victim or an accused to give an explanation or testimony, or an expert to give an opinion, preference should be given to Part 2 of Article 335 of the Criminal Code, and not to the aggravating circumstance of torture.

If this is so, the question arises: then, in what case should the act be qualified as an aggravating circumstance under the second part of torture - which is committed by an official or a person equal to him?

The action should be qualified in this way when the purpose of the torturer is not to use the confession, information or evidence obtained as a result of torture in a criminal case. In other words, this officer does not conduct an investigation or prosecution. He resorts to torture in order to learn such information or obtain evidence that interests him based on personal or official interests.

When solving the issue in this way, a practical problem is on the agenda, which is that the sanction of Article 335, Part 2 of the Criminal Code is much lighter (imprisonment for a period of five to nine years, deprivation of the right to hold office or work for a period of up to five years) than that of the Torture Article of part 2 (imprisonment for a period of nine to fifteen years, deprivation of the right to hold office or work for a period of up to five years).

As we can see, what is the minimum punishment in this aggravating circumstance of torture is the maximum punishment under Article 335, Part 2 of the Criminal Code, which is not fair.

Thus, in our legal reality, we have come to the conclusion that an official who conducts an investigation or prosecution of a criminal case, in the case of torture of any person participating in the process, will be punished much more lightly within

the scope of Article 335, Part 2 of the Criminal Code, than another official who commits torture in order to obtain any information. , which is completely unjustified.

The purpose of the research: The purpose of the dissertation is to present the issue of interrelationship between Articles 144¹ and 335 of the Criminal Code, as well as clarify the aggravating circumstances of Article 335 of the Criminal Code, which is of the greatest importance both from a theoretical and practical point of view.

Research method: historical, comparative historical, dogmatic, systematic, logical and comparative-legal methods are used in the thesis.

Research object: The research object of this thesis is the qualification of the action of an official or a person equal to him, when torture or the threat of torture is used to force testimony. In the research, special attention is paid to the aggravating circumstances of Article 144¹ and Article 335, as well as the type and period of the punishment for the committed action. In addition, the attention will be focused on the differences in the definition of torture and at the same time on the minimum level of cruelty, in which case it will be possible to consider this or that action in terms of torture. Using national and judicial practice, I will try to establish a logical connection and justify the logical connection.

Theoretical and practical significance of the thesis: qualification of the actions of an official or a person equal to him, when torture or the threat of torture is used to compel testimony is a very relevant discussion issue. I think that the opinions presented in the dissertation will be interesting both for those interested in the theory of criminal law and for practicing lawyers, since the problem is discussed from a theoretical and practical point of view.

Dissertation structure: The thesis consists of introductory, main and concluding parts. Namely: from the introductory part, 9 chapters, 21 paragraphs, 6 sub-paragraphs, conclusion and bibliography.

Chapter I. A short historical excursion about official crimes

§1.1 Official crimes in ancient Georgian law

The institution of the state (public) employee originates immediately after the establishment of the first state germ. Kolkha and Diaokhi were the first such state germs in Georgia. Accordingly, the first official positions also appear from this time and they were represented by *eristavs* (erist chiefs). *Erista* (ancient Georgian "Eri" - people, army and "tavi" - head, governor) - the rights and duties of the governor of the state territorial-administrative unit and, at the same time, the exercise of the functions of the army commander. In the later period, all this takes the form of an organized state system. In particular: according to *Leonti Mroveli*, the king of *Kartli Farnavaz* (3rd century BC) established 8 *Eristavi* and 1 *Spaspeti*. Thus, it can be said that during this period, the principles of the division of public service rights and duties are clearly visible.

The criminal law of the time of the Soviet Union considered the concept of official crimes, and the entire Chapter 7 of the Criminal Code of 1960 was dedicated to it. The mentioned chapter, among other actions, criminalized abuse of power or official position (Article 186) and exceeding authority or official authority (Article 187).

The Criminal Law Code of Georgia of 1999 provided for responsibility for official crimes, unlike Chapter 7 of the Criminal Law Code of the Soviet Union, the list of crimes combined in Chapter 39 of the Criminal Law of Georgia has increased significantly, along with many other crimes, the legislator defined as a separate crime coercion of testimony or giving a conclusion. And the person who committed the mentioned crime was sentenced to imprisonment for a term of up to 3 years as a measure of responsibility. And committing the same act with violence, bullying and torture is punishable by imprisonment for a term of 2 to 8 years.

In 2003, as a result of the legislative change, Article 335 of the Criminal Law was established with the following wording:

Article 335 of the Criminal Code: Forcing a public servant or a person equal to him to give an explanation, testimony, or report by threat, deception, blackmail, or other illegal actions.

Imprisonment for a term of 2 to 5 years, deprivation of the right to hold office or work for up to 5 years.

Same action committed:

a) by violence dangerous to life or health or by the threat of using such violence

b) by torturing the victim

Imprisonment for up to 4-10 years with deprivation of the right to hold office or work for up to 5 years.

As a result of the legislative change implemented in 2005, the aggravating circumstance of Article 335 of the Criminal Code was changed, in particular, subsection b) of the second part, which provided for torture, was removed. At the same time, a new article appeared in the Criminal Code, namely 144 (1), which provides for liability for torture. And as an aggravating circumstance, there was a record of the same act committed by: a) an official or a person equal to him.

§1.2 Official crimes in the history of world law

It is important to note that official crimes, associated laws and punishments varied across periods and regions of ancient civilizations.

Roman law is one of the good examples to illustrate, because of the monuments of ancient law, it became the foundation of the legal systems of other European countries.

Roman law, without a doubt, belongs to the oldest monuments of European law, which, in turn, became the source and basis of the legal systems still in effect in a number of European countries. In Roman law, the word *Crimina* meant a crime against the state, which, in turn, was divided into four categories. Of interest to us, in this case, is the first category, which included: treason, organizing an armed rebellion, or resisting the king's authority or other governors of the state, stealing the treasury, bribery, falsifying elections, speculation in products, participation in connections prohibited by the emperor, making counterfeit money. , falsification of units of weight and size and others". It should be noted that there were quite severe punishments in pre-Christian Rome. For example, various forms of capital punishment, forced labor and confiscation of property were widely used.

Dimitri Suroven has conducted a rather interesting study on the study of official crimes and punishments determined for them in ancient Japan. In the state of

Yamato, created in the territory of central Japan at the turn of the III-IV centuries, the systematization-codification of separate norms of the old Japanese law and various orders of the emperors and the formation of a unified law began. Yamato law knew the types of official crimes and their classification. In the laws of Taikho Ritsu (702-718), official crime was defined by the term "Kudzai". "Kudzai" included: accepting and giving bribes using the official position, official indifference, if as a result of it harming a citizen or society.

§1.3 Legal qualification of torture used by an official or equivalent to compel testimony: an analysis of German law and practice

Torture, especially to obtain clarification, testimony or information by an official or equivalent, is a serious violation of human rights. The problems of the qualification of the said action once again emphasize its importance and the border that passes between national security and the protection of human dignity. In parallel with the Georgian legislative reality, it is no less important to review how the issue of receiving a testimony or explanation by an official or a person equal to him is regulated in Germany.

A review of the legal framework, legal practice and scientific literature will make it clear how Germany focuses on this serious action.

Torture is strictly prohibited in Germany, both by the country's constitution and by normative and international acts.

There are a number of articles in the German Criminal Code that contain provisions against torture. Article 136 of the Code, subsection "A" prohibits the use of coercive methods during interrogation. In particular, any person who uses physical or psychological coercion to obtain testimony or information is subject to punishment. This provision ensures that torture or inhuman treatment to obtain testimony or information is strictly prohibited and punishable.

§1.4 Official crimes in the current Criminal Code

Official crimes are usually aimed at disrupting the normal functioning of the state.

The object of criminal protection against official crimes is the public relations arising in the field of constitutional arrangement and public law, which are related to the proper functioning of the state apparatus and its separate links, provided for by the Constitution of Georgia.

The perpetrator of an official crime is usually special.

Currently, the Criminal Law Code relies on the Law of Georgia on Public Service to judge the subject of official crime.

The problem of officials crimes first came to the attention of the United Nations, at the 1975 Geneva Congress, where it was recognized that crimes in the form of business are a much more dangerous form than its traditional forms. With the passage of time, official crimes have become more relevant, therefore, the gaps that exist in legislation and practice have become more apparent.

The peculiarity of an official crime is its perpetrator, that is why special importance is attached to its correct definition. As a rule, the subject of an official crime is special, it can be only an official, a person equal to him, or a state political official.

The age of the subject of official crime is different. According to the Law of Georgia on Public Service, an able-bodied citizen of Georgia from the age of 21 is considered a civil servant, and a person from the age of 18 is a local self-government official.

§1.4.1 Manner and motive of committing an official crime

In addition to officials, society often considers representatives of law enforcement agencies, such as investigators and prosecutors, to be officials. These persons work tirelessly to protect the law and the society on behalf of the society.

However, reality does not always correspond to this idealized image. Cases of official misconduct, ranging from falsifying evidence to coercing a person to testify, have tarnished the reputation of law enforcement agencies and other actors in the jurisprudence. Understanding the motivations behind such misconduct is critical to implementing effective preventive measures and maintaining public confidence in the justice system.

Chapter II. Torture, inhuman and ill-treatment

§2.1 Definition of torture in international acts

In a democratic state, special importance is attached to the prohibition of torture as a solid guarantee of protection of fundamental human rights. "Prohibition of torture", the mentioned term is used both in national legislation and in a number of international and humanitarian human rights treaties, namely:

- Universal Declaration of Human Rights (Article 5);
- European Convention on Human Rights (Article 3);
- International Covenant on Civil and Political Rights (Article 7);
- 1994 United Nations Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment;
- etc.

The mentioned provision in the national legislation is reinforced by Article 9 of the Constitution of Georgia, and Article 144¹ of the Criminal Code of Georgia.

Despite the ubiquity of the mentioned term, the exact definition of the action is quite controversial, which creates a problem in the process of assigning the appropriate qualification of torture cases. It indicates the existence of a problem before the national courts

The paucity of cases considered under the mentioned articles of the Criminal Code.

Actions aimed at protecting the life or health of that person are not considered torture.

The prohibition of torture is given a special status - *jus cogens*, which means that no exception to this prohibition is allowed under any circumstances, including war or emergency, threat of war or internal political destabilization. This imperative norm is binding for all states to comply with, regardless of whether they have ratified the given treaty or not.

Any rough treatment is not torture. In order for an act to qualify as torture, there must be a certain degree of cruelty. The severity or intensity of the suffering inflicted may be assessed by reference to the following factors:

- duration of treatment;
- physical and spiritual consequences;
- Gender, age and state of health of the victim;
- Nature and method of enforcement.

§2.2 The Definition of Torture in national legislation and its comparative legal analysis with the definition established by the Convention

Torture remains a relevant issue in any discussion related to the protection of human rights. And, its correct legal definition plays a crucial role in the prevention and prosecution of such actions. According to the first part of Article 144¹ of the Criminal Code of Georgia, it is prohibited to:

"Torture, i.e. the creation of such conditions or such treatment for a person, his close relative or a person materially or otherwise dependent on him, which by its nature, intensity or duration causes severe physical pain or psychological moral suffering and the purpose of which is to obtain evidence of information or confession, Intimidation or coercion, or punishing a person for an act committed or likely to be committed by him or a third party".

"Torture" is "systematic beating or other violence that caused physical or mental suffering of the victim." Systematic beatings or other forms of violence are means of physical or mental suffering of the victim. Suffering is not short-lived, but long-lasting and unbearable pain that the victim experiences as a result of torture.

According to the UN Convention and the practice of the European Court of Human Rights, torture is a special subject of the state government. representative, however, according to the Criminal Code of Georgia, torture can also be carried out by a private person. The question is to what extent it is international standards of the

national legal framework, according to which torture can be committed by a private person.

In the first part of the mentioned article, the torturer is a private person. It is important to note that the wording of the prohibition of torture in the Criminal Code significantly differs from the definition of the United Nations Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or ill-Treatment or Punishment of November 9, 1975.

§2.2.1 Difference Between Torture and Degrading Inhuman Treatment and Punishment

Torture grossly violates a person's physical and mental integrity. This crime originates in the distant past and is quite common in modern times. In order to prevent the crime of torture, the concept and scope of the word itself has been widened. Over the years, physical and psychological abuse, threats, and many other illegal acts have been considered torture. In various articles of the Convention or national legislation, acts of cruel treatment can be found, the culmination and particularly severe form of which is naturally torture. Torture itself is a particularly serious case of inhumane treatment, which in itself qualifies for a more severe sentence and punishment than degrading or degrading treatment. However, it is a fact that all international and national documents prohibit any form of violation of human dignity. Although the European Convention does not contain the word "cruel", an act committed with exceptional cruelty necessarily falls under inhuman or degrading treatment.

Despite the similarities between torture and inhuman treatment, the following factors must be clarified in order to distinguish between them:

1. Severity of suffering

Torture refers to the infliction of severe pain or suffering on purpose. It is characterized by leaving a significant and profound impact on the mental or psychological state of the victim.

Although inhumane treatment causes suffering, it does not reach the level of cruelty necessary for the act to be considered torture. Inhumane treatment may also cause psychological or physical harm, but may not cause the same level of stress.

2. Intent and purpose

Torture is usually carried out for a specific purpose, such as obtaining information, punishment or intimidation. The practice of torture is often linked to state officials or systematic violence.

Inhumane treatment may be committed without the same intent or purpose. A person may be subjected to the same treatment which, although cruel, has no definite purpose.

3. Legal framework

Under international law, torture is expressly prohibited by international treaties such as the 1984 United Nations Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, which is defined as requiring intent and severe pain. Inhuman treatment is also prohibited under international law, but unlike torture, lacks a precise legal definition.

§2.3 The minimum level of cruelty in relation to the crime of torture

It should be noted that not all forms of ill-treatment are considered torture. According to the definition given by the European Court of Human Rights in *Selcuk and Asker v. Turkey*, the assessment of the minimum threshold of cruelty is relative: it depends on all the circumstances of the case, more specifically, the cruelty or intensity of the suffering inflicted may be assessed by referring to the following factors:

- duration of treatment;
- physical and spiritual consequences;
- Gender, age and health status of the victim;
- Nature and method of enforcement.

The European Court has also explained that what is considered to be ill-treatment in one case may also vary from place to place.

"From the testimony of individual witnesses, it is clear that some of the rudeness of both the police and the military authorities towards the person in custody is tolerated by most of the prisoners and is sometimes perceived as a normal occurrence. This highlights the fact that the threshold below which prisoners and the public can tolerate physical violence as not being cruel and excessive varies between different societies and even between different sections of society.

§2.4 Torture and threat of torture

According to Article 144¹ of the Criminal Code, torture is the creation of such conditions or such treatment for a person or his close relative, as well as for a person materially or otherwise dependent on him, which by its nature, intensity or duration causes severe physical pain, mental or moral suffering. The legal composition of torture is in line with the disposition of torture defined by the UN and other international conventions, however, with the approach chosen by the state, the circle of perpetrators is not limited to civil servants or a narrow list of officials. It includes any abusive subject who has reached the age of criminal responsibility and thus sets a high standard for the protection of human dignity under international law.

According to the current law, torture of a person must be done for a special purpose, which is also determined by the disposition of the norm: the act must be based on obtaining information, evidence or confession, intimidating or coercing a person, punishing a person for an act committed or likely to be committed by him or a third person.

Article 144² of the Criminal Code of Georgia criminalizes the threat of torture along with torture, which is currently formulated as follows: "The threat of creating, treating or punishing the conditions mentioned in Article 144¹ of this Code, carried out for the same purpose, if this threat is real and momentary.

§2.4.1 The purpose of torture

The word "torture" is used in most cases to refer to inhuman treatment that has a specific purpose, such as obtaining information or information, or punishing a person. The European Court of Human Rights has noted several times that the element of purposefulness is recognized in the definition of torture in the United Nations Convention and that The definition refers to torture, which involves the intentional infliction of severe pain or suffering for the purpose, inter alia, of obtaining information to punish or intimidate a person. In the Aksoy, Dikme judgments, the court determined that the inhumane treatment was carried out in order to obtain confessions or information regarding the offenses Aksoy and Dikme were suspected of committing. In other cases involving the torture of prisoners, courts have similarly found that the treatment was carried out during interrogation with the aim of extracting information or confessions or intimidating them.

Chapter III. Compulsion to provide explanations, testimony or conclusions

Compulsion to testify or give a conclusion is considered one of the grave crimes according to the norms of international law. It is forbidden to inflict physical or moral suffering on witnesses during investigative actions.

The crime provided for in Article 335 is a special form of exceeding the official misconduct of the general article.

The Criminal Procedure Code prohibits the use of threats, blackmail, torture, physical or psychological violence and other methods against a person during investigative or judicial actions. Testimony can only be obtained without coercion. The use of physical and psychological coercion, deception, promise, blackmail, persuasion to obtain testimony is prohibited. Evidence obtained in such a way is not admissible.

The danger of this crime is that coerced testimony may lead to a wrongful conviction or other judicial act, and an innocent person may be convicted.

§3.1 Objective composition of the norm

According to the objective composition of the norm, forcing a person to give an explanation or testimony, or forcing an expert to give a conclusion by means of threats, deception, blackmail or other illegal actions by an official or a person equal to him is punishable.

For the qualification of an official crime, it is especially important to correctly determine the perpetrator of the crime, since the subject of an official crime is special, it can be, for example, a prosecutor or an investigator. Departmental affiliation does not matter for qualification. The judge is not the perpetrator of this crime. If the judge applies coercion during the questioning of a person, his action is qualified as abuse of official authority (Article 332) or exceeding official authority (Article 333).

§3.2 Method of committing Article 335

What exactly is meant life- or health-threatening violence?

Violence can mean burning a cigarette on the body, biting the nails, kicking the body and many other actions that may be related to both health and death. It should be noted that the occurrence of the result is not mandatory to qualify the action as an aggravating circumstance.

The threat of violence, which is dangerous to life or health, means the threat of committing the above-mentioned actions, which may be expressed - verbally, as well as by conclusive actions.

According to the second part of Article 335 of the Criminal Code, it is punishable to compel an employee or a person equal to him to give an explanation, testimony or conclusion by using violence dangerous to life or health or by threatening to use such violence. The disposition of the norm is similar to the criminal composition of torture. In this case, the objective composition of the action, on the one hand, is identically determined by the purpose of the definition of torture. On the other hand, in order to achieve the goal (compulsion to explain, testify or give a conclusion) it is necessary to use violent methods - violence dangerous to life or health or threats of such violence.

Both provisions describe the composition of the action in the same way, define similar methods of violence and the identical purpose of the criminal action - obtaining information, explanation, testimony from a person. The difference between the articles is only a grammatical-linguistic change, which can create problems in terms of applying the norms in practice, qualifying the action and holding the official accountable.

Chapter IV. Importance of general and special articles in criminal law

Based on the example of the Georgian legislation and the issue raised in the thesis, we can consider the issue of Article 1441 of the Civil Code and Article 335 of the Civil Code as the relationship between general and special articles.

- a) The executor of Article 1441 of the Civil Code is any innocent person who has reached the age of criminal responsibility, and according to Article 335, only an official/a person equal to him;
- b) The act of torture is provided for in the very first part of the disposition of torture, while in the case of Article 335 of the Criminal Code, it is provided for only in aggravating circumstances;
- c) The purpose of torture may be: obtaining information, evidence or confession, as well as intimidating, coercing or punishing a person. The purpose of Article 335 of the Civil Code is only to compel a person to give an explanation, testimony or conclusion.

Part 2 of Article 335 of the Criminal Code is a special case of coercion, as both the action of the offender and the purpose are specified. Also, as mentioned, the disposition of Article 335 of the Civil Code envisages a special executor, unlike Article 1441 of the Civil Code, whose executor is general. Accordingly, for the qualification of the action, preference should be given to a special norm.

Torture committed by the offender with prior knowledge against a pregnant woman, a minor, a detained or otherwise restricted in freedom, a helpless or otherwise dependent person ("subsection g"). The mentioned subsection, along with many other lists, provides for the torture of a detained or otherwise restricted person. And

torture, on the other hand, implies the existence of a special purpose. including obtaining evidence or confessions. In addition, subsection "a" of part 2 of Article 1441 of the Civil Code provides for the responsibility of the official and the person equal to him.

Chapter V. Problems of qualification of individual crimes

§5.1 Ill-treatment and Torture

In the process of legal proceedings on the facts of improper treatment, the correct qualification of the actions is necessary. For this, it is important, on the one hand, to accurately identify the fact of improper treatment, to determine its specific type, and at the same time, to clearly separate improper treatment from other possible similar criminal acts.

The actions provided for by the special articles of improper treatment in the Georgian legislation are significantly different from the crimes defined by the general norms of official crimes, namely:

- by violence;
- using weapons;
- insulting the victim's personal dignity;
- Exceeding official authority;
- Abuse of official authority.

Despite the existing definitions, a number of similarities can be found between them.

When talking about ill-treatment, it is necessary to review the existing norms in national legislation and determine their compatibility with international legislation or judicial practice.

According to the case law of the European Court of Human Rights, there is no universal standard for distinguishing between acts of ill-treatment and acts of torture. However, according to established practice, an act must meet a minimum standard of cruelty to fall within Article 3. Naturally, in order to determine the

severity, a number of circumstances must be taken into account - duration of treatment, form, age/gender of the victim, state of health and others.

§ 5.2 Special norms prohibiting inappropriate treatment

Torture, inhuman and ill-treatment prohibited by the conventions of the UN and the Council of Europe and by the precedent law of the European Court are covered by the special norms outlined in the chapter of the crimes committed against human rights and freedoms of the Criminal Code of Georgia - 144¹ (torture), 144² (threat of torture) and 144³ (humiliating) or inhumane treatment).

According to the Georgian legislation, torture (Article 144¹ of the Criminal Code) is the creation of such conditions for a person or a third person or such treatment, which by its nature, intensity or duration causes severe physical pain or mental or moral suffering, and the purpose of which is to obtain information, evidence or confession, to intimidate a person or coercing or punishing a person for an act committed or likely to be committed by him or a third person; The legislator separates as a separate crime - the threat of torture (Article 144² of the Criminal Code) the threat of creating, treating or punishing the above-mentioned conditions, carried out for the same purpose, if this threat is real and momentary; And inhumane and ill-treatment (Article 144³ of the Criminal Code) refers to humiliating or forcing a person, putting him in an inhumane, honor- and dignity-defying position, which causes him severe physical, mental pain or moral suffering.

Regarding forms of ill-treatment less severe than torture, it should be noted that the forms of ill-treatment criminalized by Article 144³ of the Criminal Code of Georgia are not separated.

§5.3 General norms of official crimes (Articles 332 and 333 of the Criminal Code)

Abuse of official authority (Article 332) and exceeding official authority (Article 333) can be committed only by an official or a person equal to him, another natural person can be an accomplice (organizer, instigator, helper). For the existence of the mentioned crimes, it is necessary that the action of the official or a person equal to

him is related to his official status, derives from it and is committed in the process of official activity of the official and in connection with it.

It should be noted that the crimes stipulated by the general norms of official crimes and the special articles of improper treatment differ in the elements of the objective and subjective composition of the action:

- The composition of the criminal action determined by the general articles of official crime includes the abuse of official authority or the excess of official authority by violence, using weapons or insulting dignity; Torture refers to the creation or treatment of conditions characterized by character, intensity or duration, and inhuman or ill-treatment - humiliation or coercion, putting in an inhumane, honor and dignity degrading condition;
- Torture is a delict committed with direct intent, determined by the purpose (obtaining information, evidence or confession, intimidation, or coercion or punishment), inhuman and degrading treatment does not have a stated purpose, and exceeding official authority is carried out without such purpose, and abuse of authority is for oneself. or it is characterized by the goal of being superior or gaining an advantage for others and has a special executor - an official or a person equal to him. The subject of torture, as well as inhuman and degrading treatment, is general - any person who has reached the age of criminal responsibility, and the commission of improper treatment by a public official is a qualifying circumstance;
- Both the special articles of ill-treatment and the general norms of official crime belong to intentional, material and consequential crimes, although they differ in the damage caused as a result of the criminal act: torture causes severe physical pain, mental or moral suffering, inhuman and degrading treatment - severe physical, mental pain or moral suffering, and the excess and abuse of authority - a substantial violation of legal interest and rights.

Despite the above-mentioned difference, obvious similarities can be observed between these crimes, in particular, by abusing official authority or exceeding official authority while inflicting physical or moral harm (violence, bodily injury, etc.), it may appear in the special articles of crimes of improper treatment (144¹ of the Criminal Code Articles 144² and 144³) composition.

§5.4 Interrelation of Articles 335 and 378 of the Criminal Code)

It is true that the study does not include the analysis of the judgments issued by the general courts under Section 335 (compulsion to give an explanation, testimony or conclusion) and Section 2 of Article 378 (compulsion of a person placed in a penitentiary institution in order to change the testimony or refuse to testify) of the Criminal Code , although the actions provided for by these articles include the actions prohibited by the special articles of improper treatment.

The disposition of Article 335 of the Criminal Code uniquely contains the content of Articles 144¹ and 144² of the Criminal Code (torture, threat of torture). The first part of Article 335 of the Criminal Code criminalizes coercing a person to give an explanation or testimony or to give an expert's opinion by threat, deception, blackmail or other illegal actions by an official or a person equal to him; And the 2nd part declares as a crime the same action committed by violence dangerous to life or health or by threatening to use such violence. It is difficult to imagine what other action could be the coercion of an officer to give an explanation, testimony or conclusion by violence or the threat of violence, while under Article 144¹ of the Criminal Code, an action carried out for the purpose of obtaining information, evidence or confession, which by its nature, intensity or causes severe physical pain or mental or moral suffering for a long time.

§5.5 Interrelation of Articles 144¹ and 335

Torture and ill-treatment are subject to a blanket prohibition under Georgian legislation. In the case of both torture and ill-treatment, the commission of a crime by an official or a person equal to him.

The specific aggravating circumstance of Article 335 causes ambiguity in practice, since there are specific articles in the criminal legislation that coincide with the content of the article in question.

The mentioned articles are: subsection "a" of part 2 of Article 144¹ of the Criminal Code, part 3 of Article 333 of the Criminal Code.

The margin between articles 333 and 335 of the Criminal Code is quite small, considering a number of reasons, in both cases there is a special executor-official or

a person equal to him, exceeding his official authority by committing violence, which in itself may mean all the actions that are under article 335 defined. The action should be qualified under Article 335 only if the official uses his authority to compel a person to give an explanation or give a conclusion. Accordingly, it turns out that Article 333 is general, and Article 335 is special. In the event of a collision, priority is given (among other factors) to a special clause. The case is much more complicated in the case of subsection "a" of Article 144¹ of Part 2 of the Criminal Code and "a" of Article 335 of Part 2 of the Criminal Code.

When interpreting the mentioned articles, it is important to determine whether there is a conflict of norms or a competition.

In the mentioned articles, there are signs of both competition and conflict of norms.

Let's discuss both of them.

In the case of both articles, there is an action, which by its nature, intensity and duration is dangerous for life and health, however, the ambiguity lies in the fact that none of the circumstances are clearly mentioned in the disposition of Article 335, reference is made only to the danger of the action, in contrast to Article 144¹, which describes the fact, However, its danger is not emphasized. As for the purpose, it may coincide in the case of both articles.

The subject of the crime - Article 335 is in the chapter of official crimes, which means that the perpetrator of the mentioned crime is necessarily an official or a person equal to him, and in the case of Article 144¹, subsection "a" of its part 2 - an aggravating circumstance reveals the official or his associate as the subject of the crime to an equalized person.

§5.6 Relationship between Articles 378 and 144¹-144³ of the Criminal Code

Article 378 of the Criminal Law Code of Georgia is located in the chapter of crimes against the execution of judicial acts. The object of criminal protection against actions is the normal functioning of prison and penitentiary institution. The mentioned article consists of three parts, however, attention will be focused on the 2nd part of the article, which implies refusal to testify. The subject of the said action is special, namely a person in custody or a penitentiary institution.

Regarding Article 378 of the Criminal Code, the issue that it applies only to a person in a penitentiary institution is problematic. The issue of which article should be used to force the accused person not to testify is on the agenda.

As mentioned, the crime provided for in Article 378 of the Criminal Code can be committed only in relation to the activities carried out by the employees of the penitentiary institution. As for the subject of the crime, he may be any person who has reached the age of criminal responsibility.

§5.7 Relation of individual crimes

Protection of the absolute right to the prohibition of torture, inhuman and degrading treatment and punishment, according to the standard established by the European Court of Human Rights, involves the legal criminalization of ill-treatment and subsequent effective investigation. In addition, it is necessary to conduct the investigation with the right qualifications so that all cases of improper treatment are properly assessed. The right qualifications are of particular importance for the purposes of conducting investigative/prosecution activities, obtaining evidence and ultimately administering justice.

The Criminal Code of Georgia needs to draw a clear line between torture, inhuman and degrading treatment dispositions. In order to correctly determine what cases need to be avoided when qualifying an action as torture or an official crime.

Chapter VI. Torture in penal institutions

§6.1 A brief historical excursion

Along with the development of humanity and state institutions, official crimes were also formed. Over time, the way and methods of its execution were also formed and refined. Violence also originates from ancient roots and continues today. It should be noted that the use of violent actions was particularly active in the Middle Ages. In this regard, the Inquisition, formed in the bowels of the Catholic Church, is distinguished by its methods and methods. The mentioned methods are still used, especially in penitentiary institutions and investigative bodies.

Soviet Georgia was characterized by very poor treatment and conditions in police buildings, detention centers and mental institutions. Mistreatment in these institutions was a common occurrence. The investigation was largely limited to beating the accused in order to obtain confessions. The collapse of the Soviet Union, the change of non-Georgian government and the civil war made the situation in Georgia even worse than it was even during the last period of Soviet rule. In the early 1990s, illegal detentions, torture and extrajudicial punishment were widespread. The torture continued even after the restoration of the government. The main problem in the prisons was poor conditions, which became particularly severe in the mid-1990s due to overcrowding caused by the growing prison population. Torture and deliberate ill-treatment occurred routinely in police buildings and pre-trial detention centers. Information about the use of electric shock methods has been spreading since the mid-90s.

The facts of systematic torture and ill-treatment in penitentiary institutions took on a special systemic character in 2011-2012.

In the first six months of 2011, various disciplinary (or other) measures were taken against a total of 406 employees of the Ministry of Internal Affairs due to the facts of improper treatment, of which 19 employees were arrested for committing various criminal offenses. It is not known under which articles and with what punishments the mentioned persons were tried.

§6.2 Serious injuries during imprisonment

Each State Party is obliged to review the methods and practices relating to interrogation, as well as the conditions and treatment of detention, in order to prevent any cases of torture.

What can be considered a "serious injury". Domestic regulations on "serious bodily harm" or similar provisions may contain guidelines for deciding which injuries fall into this category. Generally, loss of limbs, fractures, internal organ damage and compression/deformation, burns or severe lacerations requiring hospitalization are considered serious injuries. Additionally, injuries resulting from rape and other sexual assault may be considered serious injuries.

§6.2.1 The case of Sulkhan Molashvili

Sulkhan Molashvili, who from May 2000 to January 4, 2004 held the position of the chairman of the control chamber of the applicant, was accused of abuse of official authority on April 22, 2004 and was transferred to the Main Division of Tbilisi, where he was in pretrial detention. According to the applicant, on the night of April 22, 2004, three or four men dressed in civilian clothes entered his cell and after handcuffing him while sitting on a chair, they lit cigarettes on his spine and chest.

According to the decision of the European Court of Human Rights, he was subjected to torture and Article 3 of the Convention was violated.

Chapter VII. forms of torture

§7.1 Beating as a form of torture and ill-treatment

In the case of the European Court of Human Rights, the beating of a person under his effective control by a law enforcement officer is considered as torture, and in certain cases - as ill-treatment. Hanging and beating with hands tied behind the back is considered torture by the European Court of Human Rights in the case "Aksoy v. Turkey".

In this case, the court found that such treatment could only be intentional. This would require some preparation and use of force. Presumably, the said action was committed in order to obtain a confession or other information from the applicant. In addition to severe physical pain, medical records show that this caused paralysis of both wrists, which lasted for some time. According to the court, the treatment was so severe and cruel that it could be considered torture.

§7.2 Psychological abuse as torture

Torture includes not only methods that cause physical pain, but also actions by law enforcement officers that result in severe psychological suffering. Long-term

detention, threats of torture and ill-treatment of the detained person or his family members, threats of rape and others are considered psychological methods of torture.

§7.2.1 The case of Luka Siradze

On December 10, 2019, in connection with the fact of painting the walls and inventory of "Tbilisi Zveni Koli" LLC, the investigator M.C. summoned a 15-year-old for questioning. S. and his legal representative. Instead of acting on the basis of the principles established by the Code of Juvenile Justice, before and during the investigative action, M.C. created the most oppressive environment for the minor and by threatening and blackmailing his brother into creating problems at the National Defense Academy, he demanded to confess his guilt and release himself. giving whistleblower testimony. After receiving the refusal, in order to obtain the desired testimony, the investigator M.C. continued questioning the minor by confronting him with the persons summoned as witnesses (including minors) in the same department.

He was charged under Article 335 of the Civil Code and sentenced to imprisonment for 3 years, as well as the right to hold office and work for up to 2 years.

As a result, the convict was released on parole, which causes a feeling of injustice, especially in light of the fact that there is an article (1441) in the Code of Criminal Procedure, which severely punishes an official or a person equal to him for committing the said action.

Chapter VIII. Analysis of judicial practice

§8.1 Cases in which the European Court of Human Rights found that torture had occurred

Although the European Court of Human Rights has refrained from classifying specific acts that can automatically qualify as torture, the following cases will discuss what acts the Strasbourg Court has considered to be torture:

1. Aksoy v. Turkey

2. Aydin v. Turkey
3. Cakici v. Turkey
4. Selmouni v. France
5. Accoc v. Turkey
6. Dikme v. Turkey

§8.2 National judicial practice

It is possible to cite a number of examples from Georgian judicial practice, including the so-called "case of barrels". According to the guilty verdict of the court, M.K. was convicted of the so-called In the case of Kasrei, sexual violence, illegal deprivation and torture, the crime is provided for in Articles 138, 143 and 1441 of the Criminal Code of Georgia, for which the punishment is set at 9 years using the Law of Georgia "On Amnesty" Imprisonment.

On May 29 and August 2, 2011, M.K., who at that time held the position of Deputy Head of the Samegrelo-Zemo Svaneti Regional Main Department of the Ministry of Internal Affairs of Georgia, and other employees of the Ministry of Internal Affairs of Georgia, illegally deprived the freedom of two persons, after which they were brought to Zugdidi In the district, in the territory of Ganmukhuri village. To receive confessions from the mentioned persons about their participation in the implementation of terrorist acts, M.K. They were given electric shocks, and other persons physically assaulted them and threatened to rape them. In order to obtain the desired recognition, violent acts of a sexual nature were carried out against the persons deprived of their liberty.

On July 10, 2008, the Criminal Chamber of the Supreme Court of Georgia considered the case of the convicted J. to Sh.

According to the verdict, convicted J. The crime committed by She was expressed in the following way: he was the head of the police sub-department of one of Ozurgeti district. In August 2006, citizen B. was brought to the police. F, who was arrested for stealing a mobile phone, a gold necklace and a gold ring, based on the victim's statement to the police. b. When brought to the police, F admitted only the theft of

the mobile phone and indicated the place where it was stored, from where it was recovered.

Chief of the Police Sub-Division J. Sh. tried to arrest B. in his office using illegal methods. Intimidation and coercion to obtain a full confession from his son F in the theft of gold jewelry belonging to the victim.

The arrested B. J., offended by the refusal of F's son. Sh-Ava hit him with the lower part of his open palm on his lower lip, due to which blood flowed from the inside of the lip, from the mucous membrane. The detainee sat down on a chair, held his right hand to the injured lip and bent at the waist to avoid possible further blows from the police chief to the newly made hernia operated area. At that time, he lost the lit cigarette.

Police Chief J.Sh-Ava, acting in order to intimidate the detainee and to obtain a full confession from him, picked up a lit cigarette lying on the ground and put it on the latter's neck. Arrested b. F-son suffered severe physical pain from the burns, police chief J. S-Ava also put a lit cigarette on his right hand, as a result of which the detainee suffered minor health damage - a rounded skin defect on the right front shoulder (two) and on the back of the neck (one), as well as a mucous cut on the right inner surface of the lip.

This action of the head of the police sub-division was qualified not by sub-paragraph "a" of article 335, part 2 of the Criminal Code - coercion to testify, committed by violence dangerous to life and health, but by torture.

In particular, with torture, which was committed by an official using his official position, against a detained person - under the clauses "a", "b" and "z" of Part 2 of the Criminal Code 144¹ .

According to the current practice, the use of such illegal methods, which are aimed at creating and treating difficult conditions for persons deprived of their liberty and which by their nature, intensity and duration cause severe physical pain, which causes mental and moral suffering, is qualified as torture. The analysis of the judgments reveals that the goal in such cases is to intimidate and force the convicts to perform or refrain from performing such actions, the implementation of which is their legal right. Among them are the filing of complaints, refusal of submitted complaints or other legal procedures, punishment for seeking medical services. Judicial practice under the discussed article includes beating the detainee in

exchange for a confession, using various methods, including blocking the respiratory organs.

Chapter IX. Torture/ill-Treatment cases investigation

Along with preventive measures, international organizations call on states to quickly and effectively investigate cases of torture and ill-treatment. A special manual has been created for the purpose of prompt investigation of such cases and punishment of criminals. According to the Istanbul Protocol, "Competence, impartiality, independence, promptness and diligence are the fundamental principles of any real investigation into torture".

§9.1 Investigation of Alleged Mistreatment

Article 3 of the Convention obliges the authorities to effectively investigate the fact of alleged physical violence, even if the physical violence was carried out by private individuals. In order for the investigation to be considered "effective", it must be able to establish the facts of the case and identify and punish the responsible persons. This is not an obligation to get a result from the investigation itself, but an obligation to conduct the investigation. In this regard, the European Court has often underestimated whether the authorities responded to the incident in a timely manner.

§9.2 Protection of persons from improper treatment

Article 1 of the Convention, in conjunction with Article 3, imposes on the State a positive obligation to protect persons within its jurisdiction from the treatment prohibited by Article 3, including if it is carried out by private individuals. This obligation must include effective protection, including the protection of a specific person or persons, against criminal acts committed by third parties, as well as reasonable measures to prevent physical violence that is known or should have been known to the authorities.

In addition, the state cannot avoid responsibility for the actions of the bodies to which it has delegated its obligations. If a private school uses such a form of punishment that it reaches the level def by Article 3, the question of the state's responsibility for such an action will arise, because the state is automatically responsible for the security of the right to education.

In *Costello-Roberts v. the United Kingdom*, the Strasbourg Court held that Article 3 imposes a positive obligation on the High Contracting Parties to establish a system of law which provides adequate protection for the physical and mental development of children.

Chapter X. Purpose of punishment

Along with the discussion of the essence of the punishment, the goals of the punishment also appear. As I have already said, the basis for the use of the punishment is the commission of a crime, but here the question arises: the basis is clear, but what is the purpose of the punishment? It is clear that all actions of a person have a purpose. The purpose of punishment in criminal law is a very debatable topic. Of course, no one is of the same opinion, but perhaps the purpose of the punishment can be explained as follows - the purpose of the punishment is the fiffal result that the legislator tries to achieve by imposing the punishment and appointing the judicial punishment.

Chapter XI. The need to eliminate legal defciencies/Alternatives to dispute resolution

In the legal community, there are two theories according to which a disputed issue can be resolved correctly.

According to the first theory:

When an official uses torture for the purpose of forcing a witness, the victim or the accused, to give an explanation or testimony or an expert to give an opinion,

preference should be given to Part 2 of Article 335 of the Criminal Code, and not to the aggravating circumstance of torture.

And when the goal of the officer who committed the torture is not to use the confession, information or evidence obtained as a result of torture in the case of the SS - in other words, this official is not conducting an investigation or prosecution of the SS. He resorts to torture in order to learn such information or obtain such evidence that he is interested in for personal or professional interests.

According to the second theory:

When the factual circumstances of the case indicate that torture or inhuman treatment may have been committed, the standards of the UN and the Council of Europe clearly emphasize the obligations of states to initiate an investigation and to qualify the action under the relevant articles (in the case of Georgia, articles 144¹-144³ of the Criminal Code).

Article 71 of the Criminal Code of Georgia regulates the issues of limitation in criminal cases. According to paragraph 51 of the mentioned article, the statute of limitations does not apply to actions provided for by articles 144¹-144³ of the Criminal Code. Contrary to the aforementioned, the statute of limitations (15 years) applies in relation to articles 332-342¹ of the Criminal Code. The 2nd General Report of the UN Committee Against Torture and related jurisprudence, as well as the case law of the European Court of Justice, expressly prohibit any statute of limitations in the investigation of alleged acts of torture or ill-treatment. If the victim is subjected to intense physical or mental suffering by a premeditated act in order to obtain a testimony, confession or expert opinion from him, the act must be qualified as torture, i.e. under Article 144¹ and not under Article 335.

Both theories are mutually exclusive, because the first emphasizes the purpose of the officer, for what he will use the received testimony, conclusion or testimony, for personal purposes or for the "good" of the SS case. The second theory emphasizes statutes of limitations and the possibility that an official or a person equal to him may escape liability because of the expiration of the statute of limitations. Both theories have the right to exist, however, it is interesting how such a controversial issue is regulated in court practice.

Conclusion

Official malfeasance is one of the types of crimes against the state. The reason for this is that official crime interferes with the normal activity of the state apparatus, the proper functioning of its separate. An official crime is committed by a civil servant using his official position. Accordingly, the vast majority of crimes included in the work have a special subject - a state official or a person equal to him.

As the results showed, Georgian legislation faces certain problems regarding the mutual separation of torture and official crime, not only in doctrine but also in practice. When it comes to such fundamental issues as torture and official crime, it seems that the court still interprets these two articles of the Criminal Code incorrectly, which complicates the question of the qualification of the action and causes more confusion among practicing legal scholars, since at such a time the logical chain with the doctrinal one is broken. and between practical approaches.

The aim of the thesis was to reveal all the problems that Georgian legislation faces when analyzing these two criminal acts. Achieving the mentioned goal was made much easier by the use of a systematic method of research, and finally identifying problems separately helped to find ways to solve them.

In the work, a number of problems were raised, including the relationship of Article 335 of the Criminal Code with adjacent structures and its place in the doctrine of criminal law. In particular, is it a general or special article. As for the existence of Article 335 in the Criminal Code, as explained above, it is a special norm of Article 333, which includes the use of such methods as blackmail, deception, threats, or other illegal actions.

Which indicates that it is in conflict with Article 114¹.

The discussion of practical examples made it clear how important it is to formulate the correct definition.

In addition, attention was focused on one of the main and fundamental issues, the determination of the minimum standard of torture and cruelty, which will give us more or less the opportunity to correctly qualify this or that action. Because, the legislator has left vague the issue of what can be meant by violence dangerous to life and health and the threat of such violence.

Along with many other problems, the issue of sanctions is on the agenda, which causes a feeling of injustice, not only among lawyers, but also among society. As explained, the sanction of Article 144¹ of the Criminal Code is much more severe than that of Article 335 of the Criminal Code. It is unfair when an official can be punished much more lightly than a private person.

We could not ignore the obligation of the Earth to properly investigate cases of torture, especially in penitentiary institutions. There are many cases of torture on Georgia's account, which were investigated improperly or with incorrect qualifications.

As a recommendation, it can be said that a fair solution to the issue requires the implementation of such a legislative change, as a result of which the qualification of the act under the 2nd part of the Torture Article will not be disputed when an official commits torture.

In particular, subsection "a" of part 2 should be removed from Article 335 of the Criminal Code - the same act, committed with violence threatening life or health or with the threat of using such violence. When the mentioned change enters into legal force, then it will no longer be disputed, by which article the torture committed by the official should be qualified for the purpose of obtaining confession, information or evidence. This will be an aggravating circumstance under Article 2(a) of Torture.

As for the existence of Article 335 in the Criminal Code, as explained above, it is a special norm of Article 333, which includes the use of such methods as blackmail, deception, threats, or other illegal actions.

Bibliography

1. Batonishvili D. "Review of Modern Law". Tbilisi, Institute of Law, 2013.
2. Gamkrelidze O. (collective of authors) "Commentary on the judicial practice of criminal law - crime against man". Tbilisi, 2008.
3. Iakobishvili M. "White-collar crime". Tbilisi, 2015.

4. Izoria L., Korkelia K., Kublashvili K., Khubua G. "Comments on the Constitution of Georgia, basic human rights and freedoms". Tbilisi, 2005.
5. Imnadze G. and Kukava st. "Independent investigative mechanisms in Georgia - achievements and challenges". Tbilisi, 2021.
6. Carver R., Handley L. "Does Georgia's national prevention mechanism work?". London, Oxford Brookes University, (T.G.).
7. Kereselidze N., Torture and human rights in Georgia, Tbilisi State University Publishing House, 2020.
8. Darden C. "In contempt." New York, HarperCollins, 1996.
9. Harris L. "Policy Considerations in Crafting Special Articles." Harvard Law Review 40, no. 3. 2017.
10. Jones R. "The psychology of police misconduct: Behavioral, personality, and situational factors." New York, Routledge, 2019.
11. Criminal Code of Georgia, 1995.
12. Criminal Procedure Code of Georgia, 1995.
13. Council of Europe. European Convention on Human Rights. Adopted November 4, 1950.
14. United Nations. Universal Declaration of Human Rights. Adopted December 10, 1948.
15. United Nations. International Covenant on Civil and Political Rights. Adopted December 16, 1966.